

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY**

GRABICA

ZESPÓŁ AUTORSKI OPRACOWANIA

- **ORGAN SPORZĄDZAJĄCY:**

ZARZĄD GMINY GRABICA

- **GENERALNY PROJEKTANT:**

MGR INŻ. ARCH. WACŁAW GUZEK UPR. URB. NR 290/88

- **OPRACOWANIE:**

PRACOWNIA ARCHITEKTURY KRAJOBRAZU „EKO-STYL”

97 - 200 TOMASZÓW MAZOWIECKI UL. SZKOLNA 25

SPIS TREŚCI

	<i>strona</i>
WSTĘP, PODSTAWA, CEL, ZAKRES I METODYKA OPRACOWANIA	3
I. UWARUNKOWANIA GMINY	
1.1. UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE	7
1.1.1. Położenie geograficzne gminy, ludność	7
1.1.2. Użytkowanie ziemi	9
1.2. UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE W SKALI KRAJU I REGIONU	10
1.3. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	11
1.3.1. Ukształtowanie terenu	11
1.3.2. Budowa geologiczna	12
1.3.3. Surowce mineralne i złoża kopalin	13
1.3.4. Stosunki wodne	14
1.3.5. Klimat	15
1.3.6. Flora i fauna	16
1.3.7. Rolnicza przestrzeń produkcyjna	17
1.3.8. Warunki podłoża budowlanego	19
1.3.9. Podatność środowiska na degradację	20
1.3.10. Zagrożenie i degradacja środowiska	20
1.4. OBSZARY I OBIEKTY PRAWNIE CHRONIONE	21
1.4.1. Ochrona krajobrazu	21
1.4.2. Pomniki przyrody	22
1.4.3. Parki podworskie	22
1.5. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO	23
1.5.1. Zasoby kulturowe	23
1.5.2. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków	26
1.5.3. Wykaz obiektów wpisanych do ewidencji zabytków	26
1.5.4. Strefy ochrony konserwatorskiej	26
1.6. SPOŁECZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY	27
1.6.1. Demografia	27
1.6.2. Zatrudnienie i bezrobocie	30
1.6.3. Działalność produkcyjna i usługowa	32
1.7. WARUNKI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW - INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	35
1.7.1. Mieszkalnictwo	35
1.7.2. Edukacja	36
1.7.3. Ochrona zdrowia	37
1.7.4. Kultura	37
1.7.5. Administracja i łączność	37
1.7.6. Turystyka i rekreacja	37
1.8. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	38
1.8.1. Gospodarka odpadami	38
1.8.2. Gospodarka wodno-ściekowa	38
1.8.3. Elektroenergetyka	39
1.8.4. Gazownictwo	41
1.8.5. Naftociąg	41
1.8.6. Ciepłownictwo	42

1.8.7. Telekomunikacja	39
1.8.8. Komunikacja	39
1.8.9. System melioracji	44
II. KIERUNKI ROZWOJU GMINY	
2.1. KIERUNKI ROZWOJU W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO GMINY	46
2.2. KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ W ZAKRESIE OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA	47
2.3. KONCEPCJA KSZTAŁTOWANIA SYSTEMU EKOLOGICZNEGO	48
2.4. KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ DOTYCZĄCE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	50
2.5. KIERUNKI ROZWOJU I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GRABICA	52
2.5.1. Główne kierunki rozwoju gospodarczego	52
2.5.2. Ekorozwój	53
2.5.3. Obszary rozwoju funkcjonalno-przestrzennego	56
2.5.4. Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej	60
III. USTALENIA ZASAD POLITYKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	
3.1. ZASADY POLITYKI PRZESTRZENNEJ	67
3.2. CELE PONADLOKALNE I POLITYKA ROZWOJU GMINY	69
3.3. OBSZARY WYMAGAJĄCE SPORZĄDZENIA MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	70
3.4. USTALENIA STUDIUM	71
3.5. WNIOSKI KOŃCOWE	75

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GRABICA

1. Wstęp, podstawa, cel i zakres opracowania.

Podstawę opracowania stanowi ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym z 7 lipca 1994 roku (z późniejszymi zmianami) oraz Uchwała nr VI/49/99 Rady Gminy Grabica z dnia 15.03.1999 roku o przystąpieniu do sporządzenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grabica”.

Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym w Rozdziale 7 art. 67 określa, że:

- ust. 1 „miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy tracą moc po upływie 7 lat od dnia jej wejścia w życie” - tj. z dniem 31 grudnia 2001 roku;
- ust. 2 „przepisy ust. 1 nie stosuje się do terenów objętych zmianami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dokonanych na zasadach określonych w ustawie”;
- ust. 3 „przed utratą mocy planów o której mowa w ust. 1 Rada Gminy jest obowiązana do uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy”;
- art. 6 ust. 7 - „Studium nie jest przepisem gminnym i nie stanowi podstawy do wydania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu na mocy aktu powszechnie obowiązującego. Nie może stanowić podstawy do wydawania decyzji administracyjnych”.

Zgodnie z regulacją art. 6 ustawy określa „politykę przestrzenną gminy” i wiąże organy gminy przy sporządzaniu projektu planu zagospodarowania przestrzennego, art. 7 - „Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jest przepisem gminnym”.

Aktualnie obowiązującym dokumentem jest zatwierdzony Uchwałą Nr VII/7/91 z dnia 27 marca 1991 roku przez radę Gminy Grabica ogólny plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Grabica. Wniesiono do niego jedną zmianę w 1993 roku uchwałą Nr XVII/3/93 z dnia 10 marca 1993 roku oraz jedną w 1994 roku uchwałą Nr XXIV/43/94 z dnia 28 marca 1994r. W roku 1992 zatwierdzony został szczegółowy plan zagospodarowania

przestrzennego budownictwa letniskowego we wsi Niwy Jutroszewskie uchwałą Nr XII/13/92.

Jako podstawowe w opracowaniu studium wykorzystano materiały studialne i planistyczne obowiązującego planu gminy, materiały dotyczące studium rozwoju i zagospodarowania przestrzennego województwa piotrkowskiego, wytyczne do studium gminnego opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego oraz wytyczne konserwatorskie i wnioski dotyczące ochrony wartości środowiska kulturowego. Wykonano analizę dotyczącą stanu gospodarki przestrzennej gminy i realizacji planu w oparciu o inwentaryzację urbanistyczną w skali 1:10 000 i 1:50 000 geologiczno-gospodarczą, oraz analizy z zakresu środowiska przyrodniczego, kulturowego, delimitacji wartości przestrzeni rolniczej, analizę komunikacji i infrastruktury technicznej. Opracowanie składa się z części opisowej i graficznej w skali 1: 25 000.

Głównym celem opracowania jest rozpoznanie uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych w zakresie interdyscyplinarnym i wytyczenie kierunków ekorozwoju tj. rozwoju zrównoważonego zagospodarowania obszaru gminy, określenie celów rozwoju gminy odnoszących się do gospodarki przestrzennej.

Na cel podstawowy składają się cele cząstkowe:

- cel ekonomiczny - zakładający poprawę bytu mieszkańców gminy Grabica;
- cel społeczny - zakładający poprawę istniejących standardów;
- cele przyrodnicze - hierarchiczne uporządkowanie całości przyrody w obszarach istniejących systemów ekologicznych;
- cele kulturowe - ochrona tradycji, kultury materialnej, zabytków, pamięci historycznej;
- cele przestrzenne - traktujące przestrzeń jako dobro publiczne.

Studium, zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym stanowi podstawowy materiał określający politykę rozwoju przestrzenno-gospodarczego gminy do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Na etapie opracowania miejscowego planu zgodnie z ww. ustawą art. 18 ust. 2 pkt. 2a Zarząd Gminy bada spójność rozwiązań projektu planu z polityką przestrzenną gminy określoną w studium.

Opracowaniem objęto obszar gminy Grabica. Studium daje szansę na integrację przestrzeni jako określonej całości obszaru gminy.

W opracowaniu wykorzystano złożone do urzędu Gminy Grabica wnioski dotyczące uwarunkowań i kierunków rozwoju gminy, materiały planu zagospodarowania przestrzennego

gminy Grabica oraz uwagi i postulaty zgłoszone na dwóch konsultacyjnych spotkaniach roboczych w Urzędzie Gminy Grabica.

Zakres opracowania wykonano w oparciu o ustawę o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994 roku i nowelizację tejże ustawy z 1997, 1998 i 1999 roku.

Cele rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy Grabica w formie graficznej i opisowej zostały sformułowane w wyniku wszechstronnej analizy uwarunkowań przestrzennych i kierunków zagospodarowania przestrzennego, których niniejsza synteza stanowi fragment przedmiotowego opracowania.

2. Metodyka opracowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grabica.

Opracowanie „Studium gminy Grabica” oparte zostało o dostępne analizy uwarunkowań przyrodniczych, kulturowych, gospodarczych i innych mających wpływ na rozwój przestrzenny gminy. Współpraca zespołu autorskiego z pracownikami Urzędu Gminy, sołtysami i mieszkańcami umożliwiła zebranie aktualnych danych dotyczących zarówno stanu gospodarki i zagospodarowania przestrzennego, a także istniejących potrzeb i problemów na terenie gminy.

Wyniki tych badań posłużyły do określenia kierunków zagospodarowania gminy tak, by najistotniejsze problemy w gospodarce przestrzennej nie zostały pominięte, a rozwój gminy zaproponowany przez planistów był zgodny z oczekiwaniami i potrzebami jej mieszkańców.

I. Wielofunkcyjny rozwój wsi zharmonizowany z modernizacją rolnictwa

- Rozbudowa i modernizacja technicznej infrastruktury wsi
- Stworzenie systemu wiedzy rolniczej (kształcenie, oświata, doradztwo, nauka)
- Pozarolnicza aktywność gospodarcza (nowe miejsca pracy, alternatywne źródła zarobkowania)
- Synchronizacja programów rozwoju z wymogami ochrony środowiska

II. Sterowanie rozwojem zasobów siły roboczej

- Podniesienie odległości i bliskości z rolnictwa
- Podniesienie kwalifikacji zawodowych rolników
- Wspieranie wszystkich form zmiany kwalifikacji i bliskości wiejskiej na zawody pozarolnicze
- Upowszechnianie doradztwa ekonomicznego, marketingowego, technicznego, socjalno-bytowego na wsi

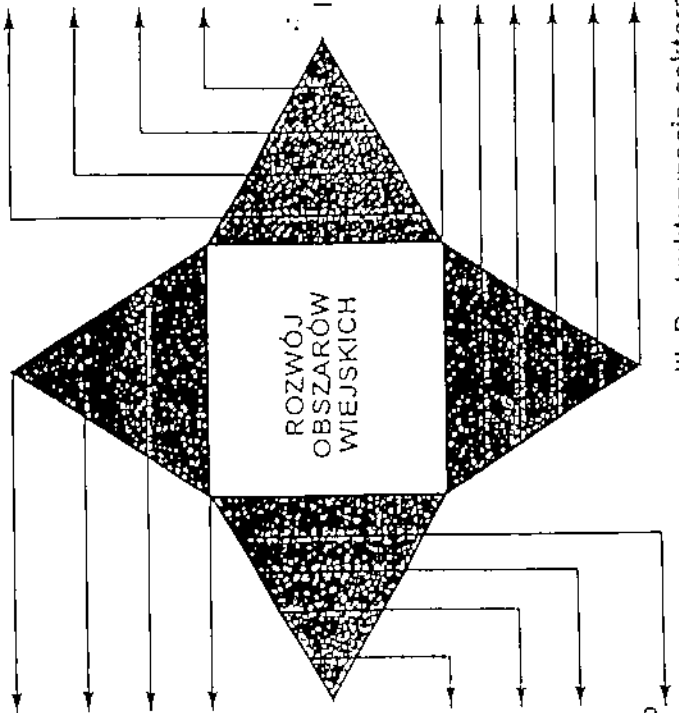
- Wspieranie produkcji żywności o gwarantowanej jakości i pochodzeniu
- Wspieranie technologii oszczędzających środowisko
- Wspieranie technologii oszczędzających energię
- Wspieranie inwestycji służących ochronie i pielęgnacji środowiska, w tym zalesianie

IV. Ochrona i pielęgnacja środowiska przyrodniczego

- Intensywne wspieranie przemian strukturalnych w rolnictwie - modernizacja
- Motywacja do podnoszenia efektywności produkcji
- Motywacja do obniżania kosztów wytwarzania żywności
- Motywacja do ograniczania strat żywności (uprawa, przetwórstwo, przechowywanie)
- Postęp biologiczny i doradztwo rolnicze
- Dywersyfikacja sektora rolnego

III. Restrukturyzacja sektora rolnego

Priorytety i zadania polityki rozwoju obszarów wiejskich

I. UWARUNKOWANIA GMINY

Położenie gminy, jej sąsiedztwo, powiązania zewnętrzne i wewnętrzne, uwarunkowania przyrodnicze i społeczno-gospodarcze określają miejsce gminy w układzie gospodarczym i przestrzennym kraju.

1.1. UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE

1.1.1. Położenie geograficzne gminy, ludność

Wg. J. Kondrackiego („Geografia fizyczna Polski”, PWN, Warszawa 1978) obszar gminy Grabica położony jest w makroregionie Wzniesień Południowomazowieckich przynależnych do prowincji Nizin Środkowopolskich, w obrębie dwóch mezoregionów: część zachodnia i centralna należy do Wysoczyzny Bełchatowskiej, zaś fragment południowo-wschodni leży w obrębie Równiny Piotrkowskiej.

Gmina Grabica położona jest w centralnej części województwa łódzkiego. Pod względem administracyjnym od 1999 roku jest jedną z 177 gmin należących do województwa łódzkiego (do nowego podziału administracyjnego należała do województwa piotrkowskiego), w powiecie piotrkowskim. Od południa graniczy z gminą Wola Krzysztoporska, od zachodu z gminą Drużbice, od wschodu z gminą Moszczenica i miastem - Piotrków Trybunalski, zaś od północy z gminą Tuszyn i Dłutów. Rozciągłość z zachodu na wschód dochodzi do 18km, a północy na południe 14 km.

Ludność gminy Grabica wynosi 6434 osób (stan na 31.12.1997rok). Zajmuje powierzchnię 127 km², co stanowi 0,7% powierzchni województwa (18219 km²). Gmina liczy 30 sołectw i 44 miejscowości.

Średnia gęstość zaludnienia gminy wynosi 51 osoby /km².

Wykaz miejscowości z aktualną liczbą mieszkańców

Lp.	Nazwa sołectwa	Nazwa wsi	Liczba mieszkańców we wsiach	Liczba mieszkańców w sołectwach
1.	Boryszów	Boryszów	447	447
2.	Brzoza	Brzoza Doły Brzeskie	199 63	262
3.	Cisowa	Cisowa	127	127
4.	Dziewuliny	Dziewuliny Zosin	133	133

5.	Grabica	Grabica	398	398
6.	Gutów Duży	Gutów Duży Gutów Mały	136 76	212
7.	Kafar	Kafar	112	112
8.	Kamocin	Kamocin	454	454
9.	Kamocinek	Kamocinek	103	103
10.	Kobyłki	Kobyłki	139	139
11.	Krzepczów	Krzepczów Nowy Krzepczów Stary	148 151	299
12.	Lubanów	Lubanów Wola Kamocka	213 111	324
13.	Lubonia	Lubonia Dziwle Lutosławice Szlacheckie	65 93	158
14.	Lutosławice Rządowe	Lutosławice Rządowe	304	304
15.	Majków Folwark	Majków Folwark	113	113
16.	Majków Średni	Majków Średni	156	156
17.	Majków Mały	Majków Mały	174	174
18.	Majdany	Majdany Bleszyn Niwy Jutroszewskie	80 42 18	140
19.	Olendry	Olendry	52	52
20.	Ostrów	Ostrów	215	215
21.	Papieże	Papieże	168	168
22.	Polesie	Polesie Bąkowiec	117	117
23.	Rusociny	Rusociny	189	189
24.	Kol. Szydłów	Kol. Szydłów	291	291
25.	Szydłów	Szydłów	150	150
26.	Twardosławice	Twardosławice	246	246
27.	Zaborów	Zaborów	127	127
28.	Żądło	Żądło	90	90
29.	Żeronie	Żeronie Kociołki Maleniec	58 46 57	161
30.	Żychlin	Żychlin Władysławów Wola Bykowska	92 50 69	211
Razem				6.250

W sąsiedztwie gminy znajdują się dwa duże ośrodki miejskie i zarazem przemysłowe. Odległość Grabicy do Piotrkowa Trybunalskiego wynosi 14 km, do Bełchatowa 18 km, do Łodzi 33 km, a do Warszawy 140 km.

W części południowo-wschodniej gminy przebiega trasa Warszawa - Katowice, zaś w części wschodniej autostrada A-1, stąd gmina ma doskonałą dostępność komunikacyjną i dogodne połączenie praktycznie z całym krajem.

Obecnie podstawowym charakterem gminy jest rolnictwo i niewielkie zakłady usługowo-przemysłowe. Występują tu niewielkie złoża surowców naturalnych (piaski i żwiry). Istnienie zabytków architektury i budownictwa, doskonałe skomunikowanie z praktycznie całym krajem, stosunkowo dobry stan środowiska przyrodniczego (niezdegradowanego przez przemysł) stawiają nowe możliwości rozwoju typowo rolniczej gminy na różnorodnych formach działalności gospodarczo-usługowej, agroturystyce i szeroko rozumianej rekreacji.

Północno-zachodnia, zalesiona część gminy znajduje się w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Tuszyńsko-Dłutowskiego.

1.1.2. Użytkowanie ziemi

Użytkowanie gruntów na terenie gminy w 1999 roku przedstawiało się następująco :

Użytkowanie gruntów	powierzchnia
Powierzchnia ogółem	12724 ha
Użytki rolne razem	10648 ha
w tym:	
grunty orne	8958 ha
sady	281 ha
łąki	812 ha
pastwiska trwałe	597 ha
Lasy i grunty leśne	1228 ha
Pozostałe grunty i nieużytki	848 ha

Użytkowanie gruntów na terenie gminy w gospodarstwach indywidualnych w 1999 przedstawia się następująco :

Użytkowanie gruntów	powierzchnia
Powierzchnia ogółem	11805 ha
Użytki rolne razem	10525 ha
w tym:	

grunty orne	8861 ha
sady	280 ha
łąki	801 ha
pastwiska trwałe	583 ha
Lasy i grunty leśne	829 ha
Pozostałe grunty i nieużytki	451 ha

1.2. UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE W SKALI KRAJU I REGIONU

Politykę przestrzenną wynikającą z uwarunkowań i dyspozycji środowiska zostało przedstawione w "Studium" na tle powiązań przyrodniczo-funkcjonalnych gminy Grabica z terenami otaczającymi w skali województwa i kraju, w tym koncepcji Krajowej Sieci Ekologicznej (EKONET - Polska). Dotyczy to głównie istniejących i przesądzonych planistycznie uwarunkowań i ustaleń w zakresie kształtowania ekologicznego systemu obszarów chronionych, w tym głównych jego ogniw jak obszary węzłowe, korytarze i ciągi ekologiczne.

Północno-zachodnia część gminy wchodzi w skład wojewódzkiego systemu obszarów chronionych. Obejmuje on sieć obiektów chronionych tj. Obszar Chronionego Krajobrazu Tuszyńsko-Dłutowskiego, parki zabytkowe i aleje oraz pomniki przyrody, połączonych elementami uzupełniającymi (doliny mniejszych cieków, tereny mokradłowe, źródłiska) i towarzyszącymi im naturalnymi formami roślinności (łąki, zadrzewienia, lasy). Całość stanowi zwarty przestrzennie i funkcjonalnie układ przyrodniczy, którego zachowanie jest niezbędne dla utrzymania równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych w regionie.

W zakresie ochrony środowiska na terenie gminy obowiązują zasady prowadzenia polityki ekologicznej zgodnej z założeniami polityki krajowej, wojewódzkiej i lokalnej w oparciu o obowiązujące ustawy i przepisy szczegółowe, bądź zarządzenia dotyczące:

- a) ochrony i kształtowania terenów leśnych;
- b) ochrony wód powierzchniowych i podziemnych ujęć wody;
- c) ochrony gleb;

- d) ochrony przyrody;
- e) ochrony dóbr kultury.

1.3. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

1.3.1. Ukształtowanie terenu

W morfologii terenu gminy wyróżnia się dwa typy ukształtowania powierzchni, których granicą jest linia działu wodnego Wisła - Odra (Pilica - Warta). Część wschodnią mniej zróżnicowaną morfologicznie tworzy obszar maksymalnego zasięgu zlodowacenia środkowopolskiego (morena denna) o wysokościach rzędu 195,3 - 211,0 m n.p.m. Część zachodnia to teren o bardziej urozmaiconej powierzchni z licznymi formami polodowcowymi: równiny sandrowe, kemy, moreny czołowe, tarasy pradolinne, które są pozostałością stadiału mazowiecko-podlaskiego zlodowacenia środkowopolskiego (tak zwanego lobu Widawki). Wysokości bezwzględne tej części obszaru zamykają się w granicach 201,7 - 236,1 m n.p.m. Ze strefą tą związane są wzgórza, pagórki moren czołowych i kemów występujących w pasie od Grabicy przez Boryszów, Krzeczów, Mzurki aż po Borową Górę. To zróżnicowanie ma wpływ na inne cechy tego terenu, jak na przykład rozkład i jakość gleb wyższych klas bonitacyjnych oraz umiejscowienia i wielkości wyrobisk kopalin pospolitych eksploatowanych na potrzeby lokalne. W krajobrazie gminy widoczny jest pas wzniesień Majdany - Dziwle na północy, poprzez Grabicę, Boryszów, Krzeczów po Kobylki na południu. Występuje tu największe wzniesienie 245m n.p.m. koło Boryszowa. Po stronie zachodniej dominuje typowa wysoczyzna morenowa porożciniana górnymi odcinkami stale i okresowo płynących cieków wpływających do Grabi i Widawki. Najniżej położony teren znajduje się w dolinie Małej Widawki - 195 m n.p.m. Różnica wysokości względnej dla gminy wynosi ok. 50m. Wschodnią część gminy tworzy rozległa wysoczyzna polodowcowa nachylona ku wschodowi i porożciniana źródłowymi obszarami dopływów rzek Wolbórki i Luciaży. Tutaj występują także wyraźnie zaznaczające się w krajobrazie południkowo zorientowane wzniesienia dochodzące do wysokości 224-245m n.p.m., które ciągną się od okolic Lutosławic przez Kamocin do Szydłowa. Stanowią one dział wodny pomiędzy dorzeczem Warty i Pilicy. Cieki wodne na terenie gminy stanowią odcinki źródłowe i górne, stad konieczność ich ochrony przed zanieczyszczeniami i eutrofizacją spowodowaną spływami nawozów z okolicznych pól.

1.3.2. Budowa geologiczna

Pod względem tektonicznym teren położony jest w południowo-wschodniej części niecki mogilelińsko-łódzkiej zbudowanej z utworów kredowych. Podłoże niecki tworzą osady jury środkowej: mułowce, piaskowce, wapienie, margle oraz utwory górnourajskie: wapień i margle. Kreda dolna wykształcona jest w facji iłowcowo-mułowcowo-piaszczystej, kreda górna w facji węglanowej (wapienie, margle, opoki i gezy). Powierzchnia tych utworów nachylona jest generalnie na północny wschód. Osady trzeciorzędowe: mułki, ropy oraz piaski o różnej granulacji występują w postaci płyt o miąższości 10 - 30 m. Utwory czwartorzędowe pokrywają całkowicie starsze podłoże. Ich miąższość wynosi od około 20 m na południowym zachodzie do 70 m w części centralnej. Plejstocen pozostawił tu osady zlodowaceń południowopolskich, środkowopolskich oraz północnopolskiego. Reprezentowane są one przez utwory akumulacji lodowcowej, wodnolodowcowej i rzecznej w postaci glin zwałowych, mułków zastoiskowych, piasków i żwirów moren czołowych, kemów, piasków i żwirów fluwioglacjalnych oraz utworów tarasów rzecznych. Strop glin zlodowacenia południowopolskiego zalega na rzędnej 189-190 m n.p.m. na glinach tych leży horyzontalnie warstwa pospółek i żwirów interglacjału o miąższości 4 - 6 m. Zlodowacenie środkowopolskie zostawiło płaszcz osadów o bardzo zmiennej miąższości 8 - 38 m. Gliny tworzą tutaj ciągły poziom nachylony ku zachodowi, a we wschodniej części gminy przyśypane są piaskami i mułkowatym materiałem interstadialnym oraz miejscami gliną stadium Warty. Działalność stadiału Warty zdecydowała o dzisiejszym charakterze rzeźby terenu gminy. Wyznaczają go wzniesienia w rejonie Kamocina i Karolewa zbudowane z piasków żwirów i gliny zwałowej.

W wyniku deglacjacji powstały piaszczysto-żwirowe pagórki kemowe. W rejonie Krzepczowa występuje zespół pagórków piaszczysto-żwirowych z gliną zwałową na powierzchni. Pagórek w Ostrowie jest przykładem formy szczelinowej typu kemowego. Na rozległych obszarach występowania piasków wodnolodowcowych wytworzyły się lokalnie formy wydymowe np. pagórki w Dziewulinach.

Budowa geologiczna gminy stwarza możliwości wykorzystania na cele praktyczne wielu surowców pochodzenia polodowcowego.

1.3.3. Surowce mineralne i złoża kopalin

Kopaliny okrucowe

Powszechnie występujące utwory piaszczyste, niekiedy piaszczysto-żwirowe udokumentowano dla celów budownictwa ogólnego i drogownictwa w złożach: „Boryszów”, „Brzoza - Doły Brzeskie”, „Brzoza - Doły Brzeskie I”, „Karlin”. Złoża „Brzoza - Doły Brzeskie” i „Karlin”, których zasoby wyeksploatowano zasługują na wykreślenie z krajowego bilansu kopalin.

Złoże „Brzoza - Doły Brzeskie I” zajmuje powierzchnię 2,9ha,

rodzaj kopaliny - piasek,

grubość nakładu średnio 0,3m,

miaższność złoża 4,1 - 15,1 m, średnio 8,73m.

Kopaliny ilaste

Na obszarze gminy gliny zwałowe oraz ily i mulki zastoiskowe występują powszechnie. Gliny zwałowe udokumentowano w czternastu złożach: „Doły Brzeskie”, „Ostrów”, „Ostrów I” i „Ostrów II” (złoże Ostrów II Pole A/A/S i A/N i Pole B wpisane zostało do rejestru obszarów górniczych).

Gliny te są często zamarglone ponad dopuszczalną ilość 0,4%. Wartość surowcową mają tylko odwapnione i nie zamarglone jej partie do głębokości 1,0 - 1,2 m, przydatne do produkcji grubościennych wyrobów ceramiki budowlanej.

Klasyfikacja złóż kopalin

Dla złóż kopalin pospolitych, występujących na terenie gminy przeprowadzona została ocena sozologiczna w formie klasyfikacji złóż z punktu widzenia ich ochrony oraz z punktu widzenia ochrony środowiska. Ocena ta została uzgodniona z Geologiem Wojewódzkim w Piotrkowie Trybunalskim. Wszystkie złoża kopalin należą do złóż powszechnych, łatwo dostępnych, natomiast z uwagi na ochronę środowiska większość należy do złóż niekonfliktowych, możliwych do zagospodarowania bez większych ograniczeń (klasa A). Do złóż konfliktowych (klasa B) należy złoże „Ostrów”, w granicach których występują gleby chronione.

1.3.4. Stosunki wodne

Wody powierzchniowe

Teren gminy położony jest w dorzeczu Pilicy i Warty, które rozdziela dział wodny pierwszego rzędu. Zachodnia i centralna część gminy położona jest w dorzeczu Warty (zlewnia Grabi), wschodnia w zasięgu dorzecza Pilicy (zlewnia Luciąży i Wolbórki). Na terenie gminy biorą początek rzeki: Grabia w rejonie Lutosławie Szlacheckich i Dziwli, Brzoza w Krzepczowie i Wierzejka w Szydłowie. Monitorowaniem jakości wód objęte są rzeki: Luciąża i Grabia (punkt obserwacyjny: Grabica). Rzeki te prowadzą wody nie odpowiadające normom. Przekroczenia dotyczą między innymi azotu azotynowego, fosforu ogólnego i miana Coli. Na jakość wód rzeki Grabi mają wpływ ścieki z gospodarstw domowych, oraz spływy powierzchniowe z terenu pól. Istniejące zbiorniki wodne mają bardzo małe powierzchnie. Ich kompleksy występują w północno-zachodniej i południowo-wschodniej części gminy. Są to zbiorniki wodne po wyrobiskach gliny, stawy hodowlane i jeden zbiornik retencyjny. Z uwagi na wpływ Zagłębia Bełchatowskiego i związane z nim istnienie leja depresji o zmieniającym się zasięgu, o okresach suszy zbiorniki te częściowo są pozbawione wody.

Gmina posiada grunty w całości zmeliorowane, zaspokojenie potrzeb wynosi 95%.

Wody podziemne

Użytkowe poziomy wodonośne występujące na terenie gminy związane są z piętrzem czwartorzędowym i poziomem górnokredowym. Najważniejszym źródłem zaopatrzenia w wodę jest czwartorzędowe piętro wodonośne związane z osadami piaszczystymi występującymi pod glinami zlodowacenia środkowopolskiego. Płytkie wody gruntowe występujące głównie w dolinach rzecznych, nie mają znaczenia użytkowego ze względu na małą miąższość (do kilku metrów) strefy zawodnionej. Są one zasilane bezpośrednio infiltracją wód opadowych i charakteryzują się dobrymi warunkami drenażu. Średnia głębokość zalegania głównego użytkowego poziomu wodonośnego w utworach czwartorzędu wynosi 15-30 m. Poziom górnokredowy związany jest z występowaniem osadów węglanowych. Zalega on na głębokości znacznie powyżej 50 m, jedynie w południowo-zachodniej części płycej - na głębokości rzędu 30-50 m. Zwierciadło wody ma charakter napięty. Warstwę napinającą tworzą gliny czwartorzędowe. Wodoprzewodność terenu wynosi tu około 4 m²/h do około 20 m²/h. Wody poziomu górnokredowego charakteryzują się dobrymi para-

metrami jakościowymi. Są to wody średnietwarde, o twardości w granicach średnio 4,6 - 6,8 mval/dm³. Aktualnie na terenie gminy eksploatowane są dwa ujęcia wody: Ostrów i Szydłów. Ujęcie w Szydłowie objęte jest wojewódzkim monitoringiem jakości wód podziemnych. Na obszarze gminy znajduje się fragment dolnokredowego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) - Niecka Łódzka nr 401. Z uwagi na głębokie zaleganie poziom dolnokredowy nie jest ujmowany.

1.3.5. Klimat

Najnowsza regionalizacja (W. Wiszniewskiego i W. Chełchowskiego) zalicza obszar gminy Grabica do regionu klimatycznego łódzko-wieluńskiego.

Charakterystyka klimatu:

- średnia roczna temperatura powietrza 7,7 °C,
- średnia temperatura dla stycznia - 3,0 °C,
- średnia temperatura dla lipca + 18,2 °C,
- średnia roczna suma opadów atmosferycznych 625 mm,
- średnie zachmurzenie w skali od 0 do 8 - 5,
- średnia prędkość wiatru w 2,5 m/s (na omawianym terenie dominują wiatry z kierunku zachodniego, północno i południowo-zachodniego,
- pokrywa śnieżna utrzymuje się przez 52 dni w roku,
- okres wegetacyjny trwa około 210 dni.

Niskie opady atmosferyczne powodują deficyt wody w okresie wegetacji roślin. Pod względem mikroklimatycznym obszar jest zróżnicowany zależnie od rzeźby terenu, zalesienia, układu dolin i zabudowy. Szczególnie korzystne warunki występują w obrębie kompleksów leśnych. Najmniej korzystne w dolinach cieków wodnych. Panują tu złe warunki wilgotnościowe oraz częste inwersje termiczne, złe przewietrzanie i zaleganie mgieł. Pozostałe tereny posiadają korzystne warunki bioklimatyczne. Szczególnie odnosi się to ekspozycji południowej. Tereny te są najbardziej preferowane pod lokalizację budownictwa mieszkaniowego oraz uprawę roślin.

1.3.6. Flora i fauna

Obszar gminy Grabica należy do terenów o bardzo niskiej lesistości, gdyż wynosi 9,5%. Wiąże się to z faktem, iż w czasach historycznych teren ten z uwagi na bardzo dogodne warunki glebowe podlegał gwałtownemu wylesianiu dla potrzeb rolnictwa, a także rozwoju przemysłu w XIX wieku, wskutek czego lasy zachowały się w formie szczątkowej. Nadleśnictwo Piotrków obejmuje swym zasięgiem całą gminę i posiada 416,40 ha gruntów leśnych i nieznaczną część gruntów rolnych. Nie tworzą one dużych kompleksów lecz występują wyspowo - głównie na zachodnim krańcu gminy. Lasy prywatne tworzą kompleksy leśne będące jakby przedłużeniem lasów państwowych oraz niewielkie samotne skupiny. Celowe są więc starania o przywrócenie lasów na części wylesionych terenów o niskiej jakości gruntów rolnych oraz wszelkich nieużytków oraz o stworzenie w przyszłości ciągu kompleksów leśnych w celu zwiększenia ich potencjału biologicznego.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w obrębie gminy zostały wydzielone lasy ochronne od miasta Piotrkowa w ekwidystansie 10,0 km od granic administracyjnych miasta. Ponadto do chronionych zostały zaliczone kompleksy leśne ustalone za takie w Planie Urzędowym Lasu opracowanym dla Nadleśnictwa Piotrków. Są to lasy glebochronne, wodochronne, nasienne i szkółki. Lasy te przedstawione są na planszy pt. „Uwarunkowania przyrodnicze gminy”.

Wg. geobotanicznego podziału Polski dokonanego przez W. Szafera obszar gminy Grabica zaliczany jest do prowincji Niżowo-Wyżynnej, Środkowoeuropejskiej, działu Bałtyckiego, podpodziału Pasa Wyżyn Środkowych. Zasadniczy zrąb flory tego obszaru tworzą gatunki wielu elementów geograficznych, wśród których dominujący charakter mają rośliny szeroko rozpowszechnione w północnej i środkowej Europie. Wiele jest tu gatunków o charakterze eurosyberyjskim (borówka czarna, siódmaczek leśny inne gatunki runa leśnego lasów sosnowych i mieszanych, z drzew : sosna zwyczajna i jarząb pospolity). Na wilgotnych łąkach spotyka się wiele roślin północnych (skrzyp błotny, turzyca bagienna, kilka gatunków mchów, gwiazdnica długolistna i bagno zwyczajne). Najliczniej jednak reprezentowane są gatunki mające swoje centrum występowania w Europie Środkowej (buk zwyczajny, grab pospolity, dąb szypulkowy, lipa szerokolistna i klon zwyczajny, z roślin zielnych należy wymienić: turzyce palczastą, zawilec gajowy i szczyk trwały).

Świat zwierząt nie jest bogaty. Można tu wymienić gatunki szeroko rozpowszechnione na kontynencie euroazjatyckim (ssaki: zając szarak, kuna leśna, sarna, dzik; z ptaków: sójka,

dzwoniec, świergotek łąkowy i drzewny, słowik rdzawy, kąskawa, kulczyk i dzięcioł polny).

1.3.7. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Grabica jest gminą o typowo rolniczym charakterze, 84% powierzchni stanowią użytki rolne, a lasy jedynie 9,5%. Zgodnie z regionalizacją glebowo-rolniczą omawiany teren leży w zasięgu dwóch regionów Moszczenickiego i Piotrkowskiego. Region Moszczenicki rozciąga się na północ od Piotrkowa Trybunalskiego i charakteryzuje się dużym udziałem gruntów omych (około 70%), użytków zielonych (12%) i lasów około 18%. Jest to region z przewagą gleb typu pseudobielicowego i bruntanego, wytworzonych z glin piaszczystych, zaliczanych do kompleksu żytniego bardzo dobrego i pszennego dobrego. Teren leżący na południe od Piotrkowa Trybunalskiego znajduje się w zasięgu regionu Piotrkowskiego. Występują tu gleby wytworzone z glin i pyłów, a sporadycznie z piasków gliniastych na glinach. Są to w większości gleby pseudobielicowe, z niewielkim udziałem gleb brunatnych. Dominują gleby kompleksu pszennego dobrego i żytniego bardzo dobrego, z mniejszym udziałem kompleksu zbożowo-pastewnego mocnego, żytniego dobrego, żytniego słabego. W strukturze użytkowania rolniczego tego regionu grunty orne stanowią około 77% jego powierzchni, użytki zielone 13% i lasy około 10 %. Gmina Grabica posiada wybitnie korzystne warunki dla rolnictwa. Użytki rolne charakteryzują się wysoką jakością gleb. Przeważają grunty klasy IIIb i IVa.

Wg. klas bonitacyjnych udział poszczególnych klas gruntów omych przedstawia się następująco :

IIIa	638 ha
IIIb	1884 ha
IVa	1671 ha
IVb	1384 ha
V	2385 ha
VI	953 ha
VIz	59 ha
<hr/>	
Razem grunty orne	8974 ha

natomiast użytków zielonych:

II	1 ha
III	109 ha
IV	806 ha
V	452 ha
VI	44 ha
VIz	3 ha
<hr/>	
Razem grunty orne	1415 ha

Gleby klas I - IV są glebami w stosunku do których obowiązuje prawna ochrona przed zmianą użytkowania na inne cele niż rolnicze.

Łąki na gruntach organicznych występują w dolinie rzeki Grabi i innych mniejszych cieków.

Według opracowanej przez IUNG w Puławach w 1994 roku „Waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej Polski według gmin” warunki przyrodnicze dla produkcji rolnej, w tym także jakość gleb w gminie są korzystne. Potwierdza to ogólny wskaźnik waloryzacji jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, który dla gminy Grabica wynosi 68,7 pkt. przy wartości wskaźnika dla dawnego województwa piotrkowskiego - 58,4 pkt. i dla Polski - 66,6 pkt.

Przyjęta metoda waloryzacji opiera się na założeniu, że o warunkach produkcyjnych danego terenu decydują następujące elementy środowiska:

- jakość gleb
- klimat i długość okresu wegetacyjnego
- rzeźba terenu
- warunki wodne.

Syntetyczną ocenę wszystkich czterech elementów wyraża „ogólny wskaźnik jakości przestrzeni produkcyjnej”, stanowiący sumę wartości cech poszczególnych elementów.

OCENA GLEB W PUNKTACH					
Bonitacja		Przydatność rolnicza		Wskaźnik syntetyczny jakości	
Grunty orne	Użytki zielone	Grunty orne	Użytki zielone	Grunty orne	Użytki zielone
48,0	39,4	51,0	39,6	49,5	39,5

WSKAŹNIK BONITACJI			
Jakości i przydatności rolniczej	Agroklimatu	Rzeźby terenu	Warunków wodnych
48,2	12,6	4,6	3,3

Na terenie gminy wytworzyły się gleby następujących kompleksów:

pszenny dobry	- 18%
żytni bardzo dobry	- 19%
żytni dobry	- 15%
żytni słaby	- 24%
żytni bardzo słaby	- 11%
zbożowo-pastewny	- 5%
zbożowo-pastewny-słaby	- 8%

1.3.8. Warunki podłoża budowlanego

Wyróżniono dwie podstawowe kategorie warunków budowlanych, zależnie od typu: gruntów, powierzchni morfologicznej oraz jakości stosunków wodnych.

Obszarami o korzystnych warunkach dla budownictwa związane są z występowaniem gruntów spoistych półzwartych i twaroplastycznych, nie spoistych, średniozagęszczonych i zagęszczonych, w których zwierciadło wód występuje na głębokości przekraczającej 2 m i brak jest rozwiniętych zjawisk geodynamicznych (procesy zboczowe). Tego typu obszary znajdują się w obrębie wysoczyzny morenowej zbudowanej z glin zwałowych, piasków,

żwirów, pyłów, glin pylastych i iłów zastoiskowych, głównie we wschodniej części gminy i w rejonie Jarostów.

Obszary o niekorzystnych warunkach, utrudniających budownictwo dotyczą stref występowania gruntów słabonośnych tj. gruntów organicznych, spoistych plastycznych, miękoplastycznych i płynnych oraz gruntów sypkich luźnych, rejonów płytkiego występowania wód gruntowych (0-2 m), często agresywnych w stosunku do betonu. Obszary te związane są z zagłębieniami bezodpływowych dolinach rzek. Największe ich rozprzestrzenienie występuje w pasie Woźniki, Ostrów aż do Grabicy.

1.3.9. Podatność środowiska na degradację

Podatność obszaru gminy na erozję jest nieznaczna i ogranicza się do stoków doliny rzeki Grabi w zachodniej części gminy, użytkowanych rolniczo. Występują tu nieznaczne procesy erozyjno-denudacyjne, jednak ich wielkość nie ma większego znaczenia.

Dużo większy obszar, bo centralna część gminy podatna jest na degradację antropogeniczną uwarunkowaną występującymi utworami powierzchniowymi. Występujące na znacznej powierzchni gminy pola piaszczyste są podatne na infiltrację zanieczyszczeń do gleby a następnie wód gruntowych. Zagrożenie to jest uzależnione od wielkości zanieczyszczeń atmosferycznych i komunikacyjnych (teren w pobliżu autostrady i trasy Warszawa - Katowice), a także zanieczyszczeń pochodzenia antropogenicznego.

1.3.10. Zagrożenie i degradacja środowiska

Powietrze atmosferyczne i hałas

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest emisja pyłów z Elektrowni Bełchatów. Na stan sanitarny powietrza atmosferycznego obszaru gminy ma również lokalna emisja pyłów i gazów z indywidualnych kotłowni i zakładów produkcyjnych. Źródłem emisji spalin i hałasu są także środki transportu, emisja taka koncentruje się w sąsiedztwie autostrady A1 i trasy Warszawa - Katowice. Wg. danych GUS w 1996 roku dawne województwo piotrkowskie znajdował się na VII miejscu w kraju pod względem zanieczyszczeń pyłowych i I miejscu pod względem zanieczyszczeń gazowych.

Warunki klimatyczne

W obszarach sąsiadujących z trasami komunikacyjnymi o dużym natężeniu ruchu oraz w dolinie rzeki Grabi przy szczególnie niekorzystnych warunkach atmosferycznych może wystąpić okresowe pogorszenie warunków aerosanitarnych, jednak generalnie na terenie gminy warunki pod tym względem są korzystne i od czasu zmniejszenia zagrożenia środowiska od strony przemysłu piotrkowskiego nie występują stany krytyczne.

Gleby

Sąsiedztwo autostrady i trasy Warszawa - Katowice jest również rejonem, gdzie nastąpiło znaczne skażenie gleb metalami ciężkimi.

Z uwagi na występowanie na terenie gminy złóż surowców mineralnych i istnienie cegielni nastąpiła poważna degradacja powierzchni terenu. Konieczna jest planowa rekultywacja pojedynczych wyrobisk poeksploatacyjnych.

Wody powierzchniowe i gruntowe

Degradację wód powierzchniowych i gruntowych powodują niekontrolowane zrzuty ścieków i nieszczelne szamba (co spowodowane jest w dużym stopniu brakami w kanalizacji na terenie gminy).

Promieniowanie elektromagnetyczne

Przebiegające przez teren gminy linie wysokiego napięcia i stacje telefonii komórkowej są źródłem podwyższonego promieniowania elektromagnetycznego.

1.4. OBSZARY I OBIEKTY PRAWNIE CHRONIONE

1.4.1. Ochrona Krajobrazu

Na podstawie Uchwały Nr XXV/166/88 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 27 maja 1988 roku w sprawie zatwierdzenia regionalnego planu zagospodarowania przestrzennego województwa piotrkowskiego północno-zachodnia część gminy Grabica została włączona do Tuszyńsko-Dłutowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

1.4.2. Pomniki przyrody

Na terenie gminy Grabica za pomniki przyrody uznano następujące obiekty:

1. dwa jesiony wyniosłe, wiąz szypułkowy, kasztanowiec biały położone w parku we wsi Ostrów	Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 4 listopada 1996 roku w sprawie uznania za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 21, z dnia 8.11.1996r.)
2. dwie lipy drobnolistne i dąb szypułkowy położone we wsi Wola Kamocka	Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 4 listopada 1996 roku w sprawie uznania za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 21, z dnia 8.11.1996r.)
3. brzoza brodawkowata, 7 dębów szypułkowych, 2 olsze czarne, 3 topole czarne, lipa drobnolistna przy szkole we wsi Brzoza	Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 4 listopada 1996 roku w sprawie uznania za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 21, z dnia 8.11.1996r.)
4. 2 lipy drobnolistne, 3 jesiony wyniosłe, 1 buk pospolity, 2 dęby szypułkowe w parku wiejskim w Grabicy	Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 4 listopada 1996 roku w sprawie uznania za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 21, z dnia 8.11.1996r.)

Za pomniki przyrody projektuje się uznanie następujących obiektów:

1. jesion wyniosły na gruncie Pani Leokadii Wochyń w Zaborowie
2. dąb szypułkowy na gruncie Pana Stanisława Adamusa w Zaborowie
3. dwa dęby szypułkowe na gruncie RSP Kociołki

1.4.3. Parki podworskie

Obiekty wpisane są do rejestru zabytków, chronione są zatem na podstawie

Ustawy z dnia 15.02.1962 r o ochronie dóbr kultury i muzeach, art. 5, p. 1 (Dz.U. Nr 10, poz. 48 z 1962 r.)

oraz na podstawie ustawy o ochronie przyrody jako starodrzewia i parki wiejskie.

Sześć parków podworskich wpisanych jest do rejestru zabytków:

1. Park zabytkowy w Brzozie.
2. Park zabytkowy w Rusocinach.
3. Park zabytkowy w Szydłowie.
4. Park zabytkowy w Woli Bykowskiej
5. Park zabytkowy w Ostrowie.
6. Park zabytkowy w Dziwłach.

Siedem obiektów wpisanych jest do ewidencji konserwatorskiej (chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody jako zespoły starodrzewia). Parki wiejskie znajdują się one we wsiach:

1. Boryszów.
2. Kamocin.
3. Majków Średni.
4. Szydłów.
5. Wola Kamocka.
6. Żeronie.

1.5. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

1.5.1. Zasoby kulturowe

Jako wartości kulturowe mające wpływ na kształtowanie polityki przestrzennej gminy Grabica uznano:

- układy przestrzenne historycznych wsi
- obiekty architektury wpisane do rejestru zabytków i ewidencji konserwatorskiej
- historyczne zespoły zieleni formowanej
- obiekty przemysłowe tzw. zabytki techniki
- cmentarze
- stanowiska archeologiczne

Pełny wykaz obiektów w załączeniu.

Na planszy „Studium gminy Grabica - walory kulturowe. Skala 1: 25000” przedstawiono obiekty, wokół których wyznaczona została strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” - wykluczająca nową zabudowę (parki zabytkowe - zakres strefy zgodnie z ewidencją parku), tereny wsi historycznych: Krzepczów Stary, Zaborów, Żeronie, dla których należy określić strefę „B” - ochrony układu przestrzennego, cmentarze w ewidencji (strefa „B” - ochrony układu) oraz pojedyncze stanowiska archeologiczne, a przy dużym ich nagromadzeniu strefę „W” - obserwacji i ochrony stanowisk archeologicznych.

Na etapie sporządzenia planu miejscowego gminy Grabica należy przebieg ich uszczegółwić i dokonać zapisów co do zasad gospodarki przestrzennej w ich obrębie.

We wnioskach z „Wytycznych konserwatorskich...” określono iż wsie: Boryszów, Krzeczów Stary, Szydłów, Zaborów i Żeronie wymagają działań w zakresie ochrony układu i konserwacji historycznej zabudowy.

ZASOBY:

1. Historyczne zespoły wiejskie

Nazwa wsi i okres jej powstania	Forma rozplanowania	Forma i zakres ochrony
Boryszów	Wieś sznurowa	Ochrona zabudowy
Krzeczów Stary	Ulicówka	Ochrona układu rozplanowania
Szydłów	Folwark	Konserwacja zabudowy
Zaborów	Ślad owalnicy	Ochrona układu rozplanowania
Żeronie	Folwark	Ochrona układu rozplanowania

2. Obiekty sakralne

Wieś	Obiekt	Data
Dziwle	Kaplica neogotycka	XIX w.
Krzeczów Stary	Kościół par. barokowy	XVII-XX w.
	Dzwonnica	XX w.
	Plebania	XX w.
Wola Kamocka	Kościół par.	XX w.
	Park	XIX w.
Żeronie	Kościół par.	XX w.

3. Zespoły podworskie

Wieś	Okres powstania
Dziewuliny	XIX w.
Dziwle	XVIII-XIX w.
Grabica	XIX w.

Kociołki	XIX w.
Ostrów	XIX w.
Rusociny	XIX w.
Szydłów Kolonia	XIX w.
Wola Bykowska	XIX w.
Wola Kamocka	XIX w.

4. Zabytki techniki

Wieś	Obiekt	Okres powstania
Boryszów	Wiatrak koźlak	-
Kamocin	Młyn motorowy	przed 1916 r.
Lutosławice Rządowe	Młyn motorowy	1916 r.
Ostrów	Cegielnia	1905 r.
	Budynek zarządcy	1915 r.

5. Cmentarze w ewidencji

We wsi :

- Boryszów - cmentarz wojenny
- Kamocin - cmentarz ewangelicki
- Krzepczów - cmentarz rzym.-kat.
- Majków Średni - cmentarz wojenny
- Szydłów - cmentarz rzym.-kat.
- Wola Kamocka - cmentarz rzym.-kat.
- Żeronie - cmentarz rzym.-kat.

6. Stanowiska archeologiczne

Wszystkie zewidencjonowane stanowiska archeologiczne podlegają ochronie konserwatorskiej. Na wskazanych obszarach należy liczyć się z ograniczeniem inwestycji mogących mieć wpływ na naruszenie struktury podziemnych warstw kulturowych. Poniżej został przedstawiony spis, mapki ewidencyjne i lokalizacja najważniejszych stanowisk archeolo-

gicznych. W stosunku do ww. istnieje obowiązek uzyskiwania każdorazowo opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o możliwościach i warunkach prowadzenia inwestycji wymagających prac ziemnych.

1.5.2. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków (w załączeniu)

1.5.3. Wykaz obiektów wpisanych do ewidencji zabytków (w załączeniu)

1.5.4. Strefy ochrony konserwatorskiej

Strefa "A" - pełnej ochrony konserwatorskiej historycznej struktury przestrzennej.

Przedmiotem ochrony są: zespół sakralny w Krzepczowie oraz zespoły dworsko-parkowe w Brzozie, Rusocinach, Szydłowie, Woli Bykowskiej, Ostrowie i Dziwłach - Lubonii. Szczegółowe zasady i formy obowiązującej ochrony winny zostać opracowane na etapie sporządzenia dokumentacji dot. rewaloryzacji obiektów.

Obejmuje ona obszary, na których znajdują się zespoły i obiekty zabytkowe o dużych wartościach. Ochronie podlega: komponowany, historyczny układ przestrzenny, układ komunikacyjny, podziały parcelacyjne, zabytki architektury i budownictwa, zbiorniki wodne, zespoły zieleni komponowanej. Obowiązuje priorytet zachowania, odtwarzania i eksponowania walorów zabytkowych elementów układu. Wszelkie naruszenia stanu istniejącego (w zakresie funkcji, parcelacji, przekształcenia i uzupełnienia zabudowy oraz towarzyszących jej elementów środowiska przyrodniczego) wymagają zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Strefa "B" - ochrony konserwatorskiej zachowanych elementów zabytkowych.

Strefa częściowej ochrony konserwatorskiej (układu przestrzennego wsi) została przewidziana w miejscowościach: Boryszów, Krzepczów Stary, Szydłów, Zaborów i Żeronie. Strefa ta obejmuje tereny wzdłuż głównych dróg wylotowych zawierające: historyczny układ komunikacyjny, zespoły zabytkowej i tradycyjnej, reprezentatywnej dla różnych etapów wsi oraz obszary komponowanej zieleni. Ochronie podlegają podstawowe elementy struktury przestrzennej, w tym przede wszystkim: układ komunikacyjny, zabudowa zabytkowa i tradycyjna, historyczne podziały parcelacyjne, zespoły zieleni komponowanej i rzeźba terenu.

Strefa "E" - ochrony ekspozycji zabytkowych oraz szczególnie wartościowych niezabytkowych układów przestrzennych.

Przedmiotem ochrony są obszary otwartego terenu pozwalające na bezpośrednią obserwację wartościowych z punktu widzenia estetycznego i historycznego zespołów obiektów, w tym przede wszystkim zespołów dworsko-parkowych i sakralnych.

Strefa "W" - ochrony stanowisk archeologicznych.

Przedmiotem ochrony są stanowiska archeologiczne wykazane w Archeologicznym Zdzjęciu Polski oraz potencjalne stanowiska archeologiczne.

Szczegółowe zasady i forma ochrony.

Przed przystąpieniem do wszelkiego typu prac ziemnych w sąsiedztwie lub na terenie wyznaczonych stanowisk archeologicznych inwestora lub wykonawcę inwestycji obowiązuje pisemne zawiadomienie WKZ o planowanych robotach ziemnych i ich zakresie: o większych robotach ziemnych (trasy komunikacyjne, rurociągi, zespoły obiektów) - na trzy miesiące przed terminem ich rozpoczęcia, o pozostałych robotach - na miesiąc przed terminem, w celu przeprowadzenia kontroli przebiegu prac i podjęcia ewentualnych badań ratowniczych.

1.6. SPOŁECZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

1.6.1. Demografia

Poniższe tabele przedstawiają podstawowe dane dotycząca liczby mieszkańców, przyrostu naturalnego, migracji i gęstości zaludnienia. Dane aktualne na dzień 31.12.1997 r. wg. „Rocznika statystycznego województwa piotrkowskiego”, aktualnie na dzień 10.12.1998 r. wg. „Strategii gminy Grabica” oraz najnowsze dane (1999 r.) wg. informacji uzyskanych Urzędu Gminy.

Ludność wg. wieku i płci w 1997 r.

Wiek	Liczba ogółem	Liczba kobiet
ogółem	6434	3228
0-4	426	215
5-9	462	231
10-14	549	247

15-19	520	258
20-24	484	222
25-29	411	214
30-34	403	178
35-39	454	214
40-44	453	216
45-49	396	180
50-54	291	145
55-59	259	145
60-64	297	146
>65	1029	617

Struktura ludności pod względem wieku i płci (wg. „Strategii gminy Grabica”)

GRUPY	OGÓLEM		MĘŻCZYŹNI		KOBIETY	
	osoby	struktura w %	osoby	struktura w %	osoby	struktura w %
ogółem	6.288	100,0	-	100,0	-	100,0
0-6	553	8,8	287	4,6	266	4,2
7-15	889	14,1	453	7,2	436	6,9
16-19	444	7,1	226	3,6	218	3,5
20-65	1.787	28,4	1.787	28,4	-	-
20-60	1.494	23,8	-	-	1.494	23,8
>65	389	6,2	389	6,2	-	-
>60	732	11,6	-	-	732	11,6

Na 6.288 mieszkańców 5.545 zamieszkuje w gospodarstwach rolnych, z tego 4.442 osoby to ludność powyżej 15 roku życia.

Ruch naturalny ludności w 1997 roku

Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
47	83	94	-11

Powyższe dane te świadczą, że niekorzystna sytuacja występuje w grupach wiekowych (20-60 lat), gdyż współczynnik feminizacji mówi o przewadze liczby mężczyzn. Odmiennie przedstawia się sytuacja w grupie wiekowej >60 lat, gdzie świadczy o przewadze liczby kobiet.

Zjawisko dość powszechne dla „polskiej wsi” tj. problem żony dla rolnika ma miejsce na terenie gminy Grabica. Następuje odpływ młodych kobiet, co prowadzi bezpośrednio do deformacji struktury wieku i zmniejszenia potencjału reprodukcyjnego ludności.

Migracje ludności w 1997 roku

NAPŁYW			ODPŁYW			SALDO MI-GRACJI
ogółem	z miast	ze wsi	ogółem	do miast	na wieś	
60	32	28	76	41	35	-16

Dane te świadczą o odpływie ludności z terenu gminy. Jest to zjawisko negatywne. Z zebranych danych wynika, że większość mieszkańców gminy wykazuje chęć pozostania w dotychczasowym miejscu zamieszkania i nie jest zainteresowana migracją.

Dynamika liczby ludności w latach 1996-1998

Rok	Ludność				Kobiety na 100 mężczyzn	Przyrost naturalny na 1000 ludności
1996	6339	3173	3166	49,9	99,7	-4,4
1997	6300	3158	3142	49,6	99,4	0
1998	6288	3142	3146	49,5	100,1	0

1.6.2. Zatrudnienie i bezrobocie

Informacje na temat zatrudnienia i istniejącego bezrobocia są bardzo ważne dla oceny sytuacji na rynku pracy i potencjalnych możliwości rozwoju gospodarki rynkowej.

Poniższe dane podano na podstawie „Rocznika statystycznego województwa piotrkowskiego - 1998” i „Strategii gminy Grabica”.

Pracujący w gospodarce narodowej w 1997 roku 362 osoby, w tym:

rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	14
przemysł	94
budownictwo	-
handel i naprawy	7
transport, składowanie i łączność	50
administracja publiczna i obrona narodowa	30
edukacja	135
ochrona zdrowia i opieka socjalna	15

Publikowane zestawienia „pracujący w gospodarce narodowej” nie uwzględniają jednak rolników indywidualnych oraz firm prywatnych zatrudniających do 5 osób.

Stopień rozwoju przedsiębiorczości mierzony liczbą podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców wynosi 46,9.

Miernikiem aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców jest liczba zarejestrowanych w systemie regon podmiotów gospodarczych, których było w 1997 roku 302, w tym:

przemysł	45
budownictwo	17
handel i naprawy	104
hotele i restauracje	4
transport, składowanie i łączność	31
pośrednictwo finansowe	1
obsługa nieruchomości i firm	3

Poziom bezrobocia w gminie odbiega od przeciętnej krajowej. Liczba osób bezrobotnych w stosunku do ogółu ludności w gminie wynosi 5,7% i jest wyższa o 1,2% od średniej krajowej.

Zasiłek dla bezrobotnych w 1998 roku pobierało 179 osób z terenu gminy.

Liczba bezrobotnych na tle regionu i kraju

Liczba bezrobotnych (%)	Gmina Grabica	Dawne województwo piotrkowskie	Polska
w stosunku do ogółu ludności	5,7%	5,8	4,5

Bezrobotni w 1997 roku

Ogółem	Kobiety	Absolwenci szkół ponadpodstawowych	Zwolnieni z przyczyn zakładu pracy	Nieposiadający prawa do zasiłku	W wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lata)	Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy
188	109	16	10	118	167	74

Z ww. danych wynika, że duża część bezrobotnych to kobiety. Absolwenci stanowią dość małą grupę bezrobotnych. Duża liczba osób bezrobotnych nie posiada prawa do zasiłku i osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy.

Struktura bezrobotnych na terenie gminy Grabica

ROK	LICZBA BEZROBOTNYCH				
	ogółem	mężczyźni	kobiety	absolwenci	bez prawa do zasiłku
1994	332	117	215	32	152
1995	305	156	149	24	145
1996	246	116	130	14	119
1997	188	71	117	18	116

Dynamika liczby bezrobotnych w okresie 1994-1997 ma wyraźną tendencję zniżkową co jest zjawiskiem niezwykle pozytywnym.

Analiza aktualnego rynku pracy na terenie gminy prowadzi do generalnego wniosku, że konieczne jest stworzenie nowych miejsc pracy, gdyż restrukturyzacja rolnictwa w Polsce

w związku z wstąpieniem do Unii Europejskiej spowoduje dalszy wzrost bezrobocia na terenach gmin rolniczych, a taką jest niewątpliwie gmina Grabica.

1.6.3. Działalność produkcyjna i usługowa

1.6.3.1. Produkcja rolna

Rolnictwo jest jedną z wiodących funkcji gminy Grabica. Użytki rolne zajmują powierzchnię 10.683ha co stanowi 84% powierzchni ogólnej gminy.

Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Grabica

Powierzchnia	Ilość ha	% pow. ogółem
ogółem	12.724	100,0
w tym:		
użytki rolne	10.683	84,0
lasy	1.213	9,5
pozostałe gruntu	828	6,5

Struktura wykorzystania użytków rolnych

Użytki rolne	Ilość ha	% pow. ogółem
ogółem	10.683	100,0
w tym:		
grunty orne	8.970	83,9
sady	285	2,7
łąki	819	7,7
pastwiska	609	5,7

Rolnictwo jest reprezentowane przez gospodarstwa indywidualne, które zajmują 97% powierzchni użytków rolnych. W gospodarstwach rolnych w 1996 roku zamieszkiwały 5.583 osoby, co stanowi 86% mieszkańców gminy (ilość ta zmniejszyła się o 167 osób w stosunku do roku 1986). Zwiększyło się natomiast zatrudnienie w rolnictwie z 2.299 osób w 1986 roku do 2.903 w 1996 roku. Stanowi to wzrost o 26%.

Na rozwój rolnictwa ma duży wpływ wielkość i charakter gospodarstw rolnych oraz ilość osób utrzymujących się z pracy w tymże gospodarstwie. Dominują gospodarstwa o powierzchni 5-10 ha (41,2% wszystkich gospodarstw).

Średnia powierzchnia gospodarstwa na terenie gminy wynosi 7,75 ha. Są to gospodarstwa małej opłacalności. Nie są one w stanie ponieść kosztów modernizacji i unowocześnienia sprzętu rolnego, a także zmienić charakteru produkcji na bardziej opłacalne. Wg. najnowszych badań dopiero gospodarstwa o powierzchni powyżej 15 ha mogą podjąć ciężar przekształcania gospodarki do obecnie stawianych wymogów przed rolnictwem Unii.

Struktura gospodarstw indywidualnych.

Wielkość gospodarstwa rolnego w ha	Ilość gospodarstw	Udział (%)
do 1,0	132	9,9
1,00 - 2,00	94	7,0
2,01 - 3,00	62	4,6
3,01 - 4,00	70	5,32
4,01 - 5,00	114	8,5
5,01 - 10,00	551	41,2
10,01 - 15,00	211	15,8
15,01 - 20,00	69	5,3
> 20,00	34	2,5
Razem	1337	100%

Na terenie gminy występują warunki geograficzne (gleby, klimat i rzeźba terenu) sprzyjające rozwojowi rolnictwa. Również problem melioracji nie ma wielkiego znaczenia, poza lokalnymi problemami z uwagi na stosunkowo ubogą sieć wodną (aż 95% obszaru użytków rolnych jest zmeliorowana).

Wysoki poziom produkcji zwierzęcej ukształtował strukturę zasiewów jako zbożowo-pastewną. Zboża stanowią 82% ogólnej powierzchni zasiewów, ziemniaki 8,7%, warzywa 1%, inne uprawy 8%.

Warunki glebowo-klimatyczne panujące na terenie gminy, a także warunki ekonomiczne dla rolnictwa uzasadniają coraz większą rangę produkcji zwierzęcej. Gmina Grabica charakteryzuje się bardzo wysoką produkcją trzody chlewnej. W roku 1996 obsada na 100 ha

użytków rolnych wynosiła 295 sztuk przy średniej byłego województwa 93,1 sztuki. Mimo spadku w chowie bydła, jego obsada jest nadal wyższa niż w województwie i wynosi 46,2 sztuki na 100 ha użytków rolnych.

Wg. spisu rolnego w 1996 roku na terenie całej gminy było 4.424 sztuk bydła, w tym 2.437 krów oraz 30.657 sztuk trzody chlewnej, w tym 1.840 loch, a także 89 owiec.

1.6.3.2. Działalność wytwórcza i usługowa

Działalność gospodarcza wytwórcza i usługowa na terenie gminy jest rozwinięta w średnim stopniu. Na jej terenie działają jedynie jednostki spółdzielcze tj. Spółdzielnia Handlu, Produkcji i Usług Rolniczych, Gminna Spółdzielnia „S Ch” oraz Bank Spółdzielczy.

Na terenie gminy znajdują się również małe firmy, najczęściej tzw. „rodzinne”.

W ewidencji podmiotów gospodarczych na dzień 31 grudnia 1998 roku zarejestrowane są 232 podmioty gospodarcze. Najliczniej występują firmy prowadzące działalność handlową. Jest ich 44,4% oraz działalność usługową 29,3%.

Zmiany w ewidencji firm są niewielkie i świadczą o relatywnej stabilności istniejących podmiotów gospodarczych, oraz średnim wzroście podmiotów nowo zarejestrowanych.

1.6.3.3. Górnictwo i przetwórstwo kopalin

Przemysł wydobywczy na terenie gminy reprezentowany jest przez małe zakłady prowadzące eksploatację i jednoczesną przeróbkę kopalin na skale lokalną. Dla potrzeb cegielni „Ostrów” udokumentowano trzy złoża: „Ostrów”, „Ostrów I”, i „Ostrów II”. Złoże „Ostrów” rozpoznane geologicznie w 1985 roku było eksploatowane do 1995 roku. Wydobycia kopaliny zaprzestano ze względu na wyczerpanie się zasobów gliny zwałowej w granicach terenu będącego własnością użytkownika. Pozostała część złoża znajduje się na obszarze o nieuregulowanych prawach własności. Obecnie dla potrzeb cegielni „Ostrów” eksploatowane jest złoże „Ostrów I”. Użytkownik posiada koncesję na wydobycie kopaliny, jak również ustanowiony obszar i teren górniczy oraz plan ruchu. Z pozyskanego surowca produkuje się cegłę pełną klasy 100 i 150. W 1998 roku udokumentowano dla potrzeby cegielni rezerwowe złoże glin zwałowych „Ostrów II”, którego eksploatacja uruchomiona zostanie po wyczerpaniu się zasobów złoża „Ostrów I”.

W 1998 roku eksploatację piasku i piasku ze żwirem prowadzono ze złoża „Brzoza - Doły Brzeskie I”, użytkowanego przez przedsiębiorcę prywatnego na mocy wydanych koncesji i w granicach ustanowionych obszarów i terenów górniczych. Kruszywo naturalne, wydo-

bywane nierytmicznie w ciągu roku w ilości od kilku do kilkudziesięciu tysięcy ton, wykorzystywane jest do budowy nasypów drogowych, produkcji betonu zwykłego i zapraw budowlanych.

Perspektywy i prognozy występowania kopalin

Obszar perspektywiczny jest obszarem występowania skał, które mają cechy kopalin, a geologiczno-górnice warunki nie wykluczają możliwości ich eksploatacji, z wyłączeniem obszarów chronionych i zurbanizowanych. Prognozy dotyczą obszarów występowania kopalin w ramach perspektywicznej jednostki surowcowej, mających określone własności jakościowe, określone zasoby w kategorii D₁ lub oszacowane, po wyłączeniu obiektów i obszarów prawnie chronionych. Wyniki wykonywanych do tej pory prac wskazują na celowość kontynuowania badań geologiczno-rozpoznawczych zmierzających do udokumentowania nowych złóż kopalin okruchowych i ilastych w obrębie wyznaczonych obszarów perspektywicznych i prognostycznych.

Obszary perspektywiczne dla piasków wyznaczono w północnej i zachodniej części gminy. W zasięgu tych obszarów skupia się szereg udokumentowanych złóż kopalin okruchowych. Występują one w okolicy Boryszewa, Dołów Brzeskich i Kralina. Wytypowano je na podstawie przeprowadzonych wierceń. Wykazały zaleganie płytów utworów piaszczystych.

Obszary perspektywiczne związane z kompleksem ilastym wyznaczono na podstawie licznie występujących w ich obrębie złóż glin zwalonych w rejonie Ostrowa. Kopalina spełnia kryteria bilansowości dla złóż ceramiki budowlanej i wykorzystywana jest przez cegielnię.

1.7. WARUNKI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW - INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

1.7.1. Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe zamieszkane w 1997 roku wynosiły:

- mieszkania - 1706
- izby - 5808
- pow. użytkowa mieszkań - 115,7 tys. m²
przeciętna:
- pow. użytkowa mieszkania na osobę - 18,0
- liczba osób na mieszkanie - 3,77

- liczba osób na izbę - 1,11

Mieszkania, izby i powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytku w 1997 roku:

- mieszkania ogółem - 3
- w tym prywatne - 3
- izby ogółem - 12
- w tym prywatne - 12
- powierzchnia użytkowa mieszkań - 414 m²
- przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań - 138 m²

1.7.2. Edukacja

1.7.2.1. Szkoły

Na terenie gminy znajduje się sześć pełnych szkół podstawowych oraz gimnazjum.

Szkoła podstawowa	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba sal lekcyjnych	Liczba sal gimnastycznych
SP Boryszów	199 + kl.,,0" 24	7	10	1
SP Brzoza	114 + kl.,,0" 17	7	9	-
SP Kamocin	88 + kl.,,0" 10	5	8	-
SP Krzepczów	78 + kl.,,0" 7	6	7	-
SP Szydłów	181 + kl.,,0" 20	7	9	-
SP Wola Kamocka	86 + kl.,,0" 12	6	8	-

W Szydłowie działa Zespół Szkół Rolniczych, do którego uczęszcza 403 uczniów.

W ramach zespołu funkcjonują:

- Liceum Ekonomiczne;
- Liceum Zawodowe;
- Technikum Żywności i Gospodarstwa Domowego;
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa.

1.7.2.2. Przedszkola

Na terenie gminy przy szkołach podstawowych funkcjonują oddziały wychowania przedszkolnego, do których uczęszcza 92 dzieci.

1.7.2.3. Biblioteki

Funkcjonują dwie biblioteki: Gminna Biblioteka Publiczna w Grabicy i Filia Biblioteczna w Kamocinie.

1.7.3. Ochrona zdrowia

Mieszkańcy mają do dyspozycji Gminny Ośrodek Zdrowia w Grabicy, który opiekuje się 3.992 osobami. Służbę zdrowia nad częścią mieszkańców pełnią przychodnie w Piotrkowie Trybunalskim, Srocku i Gomulinie. Usługi specjalistyczne świadczą dla mieszkańców gminy przychodnie specjalistyczne w Piotrkowie i Tuszynie. Na terenie gminy funkcjonuje jedna apteka.

1.7.4. Kultura

Na terenie gminy działa Gminny Ośrodek Kultury prowadzący zajęcia dla dzieci i młodzieży, między innymi nauki języka angielskiego, nauki gry na instrumentach klawiszowych. Działalnością sportową zajmują się R.Gm. Z LZS w ramach, której działają sekcje: tenisa stołowego, warcabów i piłki nożnej.

1.7.5. Administracja i łączność

Na terenie gminy znajdują się następujące obiekty administracji:

- Urząd Gminy w Grabicy;
- Urząd pocztowo-telekomunikacyjny w Grabicy
- Posterunek Policji w Grabicy

W gminie znajduje się 843 abonentów radiowych, 785 telewizyjnych oraz jedna placówka pocztowo-telekomunikacyjna, 153 gospodarstw domowych posiada telefony. Istnieją 3 stacje telefonii komórkowej (ERA GSM, GSM PLUS, CENTERTEL).

1.7.6. Turystyka i rekreacja

Gmina Grabica nie posiada bogatych tradycji turystycznych. Cały obszar gminy nie spełnia wymogów stawianych potencjalnym terenom rekreacyjnym, jednak obszar na północnym zachodzie (OCHK) stanowi doskonałe miejsce dla rozwoju agroturystyki i rekreacji przy jednoczesnej doskonałej dostępności komunikacyjnej. Aby jednak tereny te pełniły funkcje letniskowych winna być odpowiednio przygotowana baza turystyczna.

W chwili obecnej na terenie gminy:

- brak bazy noclegowej,
- brak obiektów gastronomicznych,
- obiekty sportowe (sala gimnastyczna przy SP w Boryszowie, boisko asfaltowe i trawiaste)
- punkty informacji turystycznej (UG w Grabicy i w Bibliotece Gminnej).

1.8. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Stan infrastruktury technicznej określony na podstawie inwentaryzacji urbanistycznej gminy przedstawia się następująco:

1.8.1. Gospodarka odpadami

Odpady z terenu gminy wywożone są przez firmę wyłonioną w przetargu nieograniczonym na rejonowe wysypisko odpadów stałych dla Piotrkowa Trybunalskiego zlokalizowanego we wschodniej części gminy Grabica w Dołach Brzeskich. Na terenie gminy odpady gromadzone są do kontenerów z blachy stalowej, skąd specjalistycznym transportem przewożone są na wysypisko. Ponadto istnieją wysypiska częściowe w wyrobiskach poeksploatacyjnych, które przewidziane są do likwidacji i poddania rekultywacji. Wdrażany jest nowy system gospodarki odpadami komunalnymi, polegający na bezpośrednim odbiorze odpadów z posesji przez upoważnioną firmę wywozową.

1.8.2. Gospodarka wodno-ściekowa

Instalacje wodne

Pod koniec 1997 roku gmina była zводociągowana w 61%. Posiada rozbudowaną sieć wodociagową, z której korzysta ca 85% mieszkańców. Na 142,5km planowanych sieci wykonano 87,3 km. Do zводociagowania pozostało 16 wsi, w których zamieszkuje 1766 mieszkańców, co stanowi 28% ludności gminy.

Ujęcia wody wraz ze stacjami uzdatniania wody zlokalizowane są w Ostrowie (1991r.) i Szydłowie (1995r.). Stan sieci określany jest jako dobry. Wydajność ujęć zaspokaja potrzeby gminy, jednak w miarę zводociagowania kolejnych wsi zapotrzebowanie wzrośnie, a tym samym istniejące ujęcia będą wymagać modernizacji. Ze względu na przepuszczalność podłoża wokół ujęć wymagane jest opracowanie stref ochrony pośredniej.

1. Długość sieci wodociągowej rozdzielczej na terenie gminy wynosi 87,9 km (stan na 31.12.1997 r.)
2. Połączenia wodociągowe prowadzące do budynków mieszkalnych - 708.
3. Źródła uliczne - 2.
4. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych 72,4 dam³, tj. 11,2 m³/1 mieszkańca.
5. Wydajność ujęć wody wynosi: 264 m³/h.

Instalacje ściekowe

Gmina nie posiada systemu zbiorowej kanalizacji i oczyszczania ścieków. Ścieki komunalne gromadzone są w przydomowych szambach. Aktualnie funkcjonują 3 oczyszczalnie lokalne: przy Urzędzie Gminy w Grabicy, Zespole Szkół Rolniczych w Szydłowie i osiedlu mieszkaniowym Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Woli Bykowskiej. Ścieki gospodarcze w poszczególnych miejscowościach z indywidualnych gospodarstw domowych zagospodarowane są przez nie na własnych gruntach. Powszechnie występuje odprowadzenie ścieków do szamb, które są często nieszczelne, co powoduje ogromne zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych. Istotne zagrożenie dla środowiska przyrodniczego stanowią zbiorniki z gnojowicą.

Skanalizowanie gminy i budowa nowoczesnych oczyszczalni to jedna z najpilniejszych inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej. Umożliwi to udostępnienie nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe i letniskowe oraz rozwój przedsiębiorczości.

Instalacje deszczowe

W chwili obecnej na terenie gminy brak kanalizacji deszczowej. Wg. opracowań branżowych ciągi komunikacyjne odwadniane będą powierzchniowo. Z uwagi na charakter Grabicy celowym byłaby w przyszłości budowa instalacji deszczowej dla wsi gminnej.

1.8.3. Elektroenergetyka

Przesyłanie i dystrybucja energii elektrycznej dla potrzeb gminy odbywa się elektroenergetyczną siecią dystrybucyjną średniego napięcia 15 kV, zasilaną podstawowo z głównej stacji zasilającej 220/110/15 kV w Piotrkowie, a rezerwowo z głównej stacji zasilającej 110/15 kV w Bełchatowie. Sieć ta jest siecią napowietrzną i składa się z linii magistralnych oraz z linii odgałęźnych, doprowadzających energię do stacji transformatorowo - rozdziel-

czych 15/0,4 kV, które są zlokalizowane w poszczególnych miejscowościach gminy i z których energia elektryczna jest dostarczana lokalnymi liniami rozdzielczymi niskiego napięcia 0,4 kV do indywidualnych użytkowników i odbiorców.

Sieć rozdzielcza 15 kV w pełni pokrywa występujące w gminie zapotrzebowanie na moc elektryczną, które wynosi 1,5 MW (w godzinach tzw. szczytu wieczornego) i na energią elektryczną, które wynosi 3.800 MWh rocznie. Głównym uwarunkowaniem właściwej, pod względem wymaganych standardów jakościowych, dostawy energii elektrycznej jest obecnie konieczność modernizacji lokalnych linii rozdzielczych niskiego napięcia 0,4 kV i do budowy stacji transformatorowo - rozdzielczych 15/0,4 kV w niektórych miejscowościach gminy, a szczególnie w Grabicy, Dziwłach, Maleńcu, Lutosławicach Rządowych i Szlachekich, Kamocinie, Majkowie, Bleszynie, Boryszowie, Kociołkach, Gutowie Dużym i Małym, Bąkowcu, czy też w Dołach Brzeskich.

Przez teren gminy przebiegają elektroenergetyczne linie napowietrzne najwyższych napięć 400 kV i 220 kV, należące do krajowego systemu przesyłowego. Wzdłuż tras tych linii występują strefy ochronne (o szerokości ok. 80 m. - dla linii 400 kV i ok. 60 m. - dla linii 220 kV), w których nie powinna być lokalizowana zabudowa przeznaczona do stałego pobytu człowieka (z uwagi na możliwość szkodliwego oddziaływania pola elektromagnetycznego), jak też nie powinny być lokalizowane, ze względów technicznych, budynki z materiałami łatwopalnymi, urządzenia zraszające, parkingi pojazdów z zapłonem iskrowym, itp. obiekty.

Dla nowych obiektów w zależności od ich zapotrzebowania na moc i energię elektryczną, konieczne będzie wybudowanie własnej linii zasilającej 15 kV, stacji 15 / 0,4 / 0,231 kV lub doprowadzenie linii niskiego napięcia z istniejącej lokalnej stacji transformatorowej 15/0,4/0,231 kV.

Dalsze zapotrzebowanie gminy na energię elektryczną dla określonych w niniejszym studium kierunków rozwojowych, kształtować się będzie przede wszystkim pod wpływem ekonomicznego oddziaływania poziomu cen energii, a także tendencji do zastępowania dotychczasowych często mało ekonomicznych urządzeń przez nowe energooszczędne.

Budowa nowych linii i stacji elektroenergetycznych dla zasilania nowych terenów budowlanych winna zostać uwzględniona na etapie sporządzania planu miejscowego. Zakład Energetyczny -Piotrków Trybunalski po otrzymaniu od gminy informacji na temat przewidywanych inwestycji dokona stosownego bilansu. Przewidywane jest również opracowanie przez ww. studium elektroenergetycznego dla gmin powiatu piotrkowskiego.

1.8.4. Gazownictwo

Gmina nie posiada sieci gazu przewodowego. W chwili obecnej zapotrzebowanie w gaz zaspokajane jest z butli lub zbiorników napełnianych w odpowiednich punktach. Dystrybucja gazu propan - butan prowadzona jest przez kilku prywatnych pośredników. Przez teren gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN 300 PN-4,0 Mpa wzdłuż drogi nr 1. Docelowe zaopatrzenie gazu ziemnego pokryje gazociąg magistralny wysokiego ciśnienia relacji Piotrków - Łódź. Gazyfikacja przewodowa gminy jest elementem infrastruktury technicznej, który w znacznym stopniu poprawiłby możliwości rozwoju gospodarczego i warunki życia mieszkańców (możliwość wykorzystania gazu dla potrzeb socjalnych i bytowych) przy jednoczesnej ochronie środowiska naturalnego. Studium zakłada możliwość maksymalną rozbudowę sieci gazowej.

Zgodnie z „Prawem energetycznym” jako element prawa lokalnego, w celu poprawy gospodarki ciepłej na terenie gminy winny zostać opracowane „Założenia” i „Plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe”.

1.8.5. Naftociąg

Przez teren gminy przebiega rurociąg produktów naftowych i kabel światłowodowy. Wzdłuż naftociągu obowiązująca jest strefa bezpieczeństwa sięgająca 15 m z każdej strony od rurociągu. Strefa ta może być użytkowana według pierwotnego przeznaczenia, w której nie dopuszcza się wznoszenia żadnej budowy oraz składowania materiałów łatwopalnych. Planując zabudowę należy zachować niżej wymienione odległości z każdej strony rurociągu naftowego:

- minimum 100 m dla osiedli mieszkaniowych, zabudowy zwartej, składów materiałowych łatwopalnych.
- minimum 30 m dla zabudowy luźnej, zagród gospodarczych wiejskich.

Podane odległości mogą być zwiększone w przypadku niekorzystnej konfiguracji terenu gdy rurociąg naftowy jest na wyższej rzędnej niż projektowane obiekty. W ww. odległościach obowiązują ograniczenia w sposobie zagospodarowania zabudowy indywidualnej w oparciu o obowiązujące podstawy prawne ze względu na bezpieczeństwo ludzi i otoczenia. Zaleca się by każda lokalizacja w odległości minimum 100 m z każdej strony od rurociągu naftowego była zaopiniowana szczegółowo przez Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągów Naftowych „Przyjaźń”.

1.8.6. Ciepłownictwo

W gminie nie ma sieci ciepłowniczej, gospodarstwa domowe korzystają z własnych systemów grzewczych. Są to najczęściej piece CO na paliwa stałe tj. węgiel i koks. Sytuacja taka nie jest właściwa z uwagi na ochronę środowiska. Należy dążyć do modernizacji kotłowni i przejścia na paliwa płynne (olej opalowy i gaz).

1.8.7. Telekomunikacja

Usługi telekomunikacyjne dla gminy są realizowane poprzez węzłową centralę telefoniczną w Piotrkowie, miejscową centralę telefoniczną w Grabicy, główną linię telekomunikacyjną relacji Piotrków - Łask i lokalne linie telefoniczne do indywidualnych abonentów. Wskaźnik ilości abonentów sieci telefonicznej jest niski i wynosi ok. 6,5 ab./100 MA (mieszkańców).

Podstawowym uwarunkowaniem dla aktualnie niskiego stopnia dostępności do usług telekomunikacyjnych, realizowanych przez łączność przewodową, jest ograniczona pojemność telekomunikacyjnych urządzeń numerycznych oraz niedostateczny zasięg terenowy lokalnych linii telefonicznych.

Z uwagi na planowaną wymianę sieci telekomunikacyjnej na nowocześniejszą (budowa linii światłowodowych i urządzenia telefoni cyfrowej) przewiduje się znaczną zmianę jakościową i ilościową w zakresie usług telekomunikacyjnych.

Na terenie gminy istnieją 3 stacje telefonii komórkowej, w miejscowości Majków zlokalizowana jest stacja przekaźnikowa, od której przebiegają radiolinie w kierunku Bełchatowa, Dobromierza, Tomaszowa Mazowieckiego i Nowosolnej.

1.8.8. KOMUNIKACJA

Układ sieci drogowej na terenie gminy Grabica tworzą: drogi publiczne krajowe, drogi powiatowe i gminne oraz drogi niepubliczne wewnętrzne, które nie posiadają uregulowanego statusu prawnego. Przez całą gminę przebiega droga krajowa Nr 1 relacji Łódź - Piotrków i Nr 44 relacji Poznań - Lublin. Od południowego wschodu graniczy z trasą szybkiego ruchu Warszawa - Katowice, zaś przez wschodnie obrzeża gminy przebiega autostrada A-1.

Na terenie gminy znajduje się sieć dróg stanowiąca:

– drogi krajowe - 17 km

– drogi powiatowe	- 32,5 km
– w tym: o nawierzchni bitumicznej	- 21,5 km
– o nawierzchni gruntowej	- 4 km
– o nawierzchni tłuczniowej	- 7 km.

DROGI KRAJOWE

Autostrada A - 1	Gdańsk - Cieszyn
Droga nr 1	Łódź - Piotrków Trybunalski
Droga nr 44	Piotrków Trybunalski - Łask

DROGI POWIATOWE (32,5 KM)

30153	Głuchów - Lubanów
30161	Górki - Rusociny
30513	Rawicz - Grabica
30515	Boryszów - Mzurki
30516	Grabica - Żachta
30517	Kamocin - Karlin

DROGI GMINNE (57 KM)

55702	Kociołki - Piętków (Dhutów)
55703	Kociołki - Żeronie - Bleszyn -dr. 30161
55704	Kociołki - Helenów - dr. nr 44
55705	dr. 30161- Kol. Majdany - Dziwle - Syski
55706	Grabica - Dziwle
55707	Grabica - Grabica Kol. - Lubonia - Dziwle
55708	dr. 30153 - Lutostawice Rz. - Sierosław (Moszczenica)
55709	Rusociny - Podlas
55710	Rusociny - Nowa Wieś - Boryszów
55712	Grabica - Boryszówek - Kerzeczów Nowy
55713	Papieże - Kamocin
55714	Kamocin - Szydłów Kol. - dr. nr 44
55715	dr nr 44 - Majków M. - Olendry - Żychlin - Władysławów - Wola Bykowska - Kafar - dr. nr 1

55716	Krzepczów - Gatki (Drużbice)
55717	Szydłów - Cisowa - Zaborów
55718	Olendry - Polesie - Pąkowiec
55719	Cisowa - Praca (Wola Krzysztoperska)
55720	dr. 30515 - Żądło - dr. 30516
55721	dr. nr 44 - Majków Śr. - Fajków Folwark
55701	gr. gm., Dłutów - Maleniec

Drogi powiatowe w części nie spełniają wymaganych warunków technicznych m.in. co do szerokości pasów drogowych w liniach rozgraniczających, stanu technicznego nawierzchni, szerokości poboczy i odwodnień.

Drogi gminne wymagają modernizacji, część z nich wymaga położenia nawierzchni bitumicznej, są to w chwili obecnej drogi o odcinkach tłuczniowych bądź gruntowych.

Ruch na drogach powiatowych i gminnych jest w chwili obecnej wyraźnie niższy od ich możliwości przepustowych po wymaganych modernizacjach, natomiast znaczne zwiększenie natężenia ruchu obserwuje się na autostradzie A-1 i drogach nr 1 i 44. Stanowiąc dużą uciążliwość dla środowiska przyrodniczego (zanieczyszczenia komunikacyjne i hałas) trasy te są dla gminy szansą rozwoju gospodarczego. W ich pobliżu następuje aktywizacja gospodarcza (rozwój handlu, obsługa podróżnych, usługi). Znalezienie kompromisu powiązania ww. funkcji to jedno z najważniejszych zadań dla gminy.

Na terenie gminy funkcjonuje komunikacja autobusowa PKS. Gmina Grabica posiada połączenia autobusowe m. in. z Piotrkowem, Bełchatowem i Łodzią.

1.8.9. SYSTEM MELIORACJI

Na teren gminy znajduje się duża liczba urządzeń melioracyjnych, których uszkodzenie bądź niedrożność mogłyby spowodować straty powstałe w wyniku zalania rozległych obszarów. Projektowane w przyszłości przekroczenia urządzeń melioracyjnych przez urządzenia liniowe (wodociągi, kanalizacje, kable energetyczne i telekomunikacyjne, ciepłociągi i gazociąg) wymagają uzgodnienia tych urządzeń w zakresie warunków technicznych z Wojewódzkim Zarządem Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi Oddział w Piotrkowie Trybunalskim.

Zmiana przeznaczenia zdrenowanych gruntów rolnych na cele nierolnicze wymagają uprzedniej przebudowy sieci drenarskiej w celu zabezpieczenia terenów rolnych położonych poza obszarem planowanych zmian przed wtórnym zabagnieniem

II. KIERUNKI ROZWOJU GMINY

2.1. KIERUNKI ROZWOJU W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO GMINY

Mając na względzie ochronę rodzimego krajobrazu na terenie gminy, należy stosować następujące zasady gospodarki zasobami przyrodniczymi:

1. Przy planowaniu inwestycji wyeliminować zajmowanie terenów zieleni wysokiej tj. drzewostanów leśnych i zadrzewień zbudowanych z gatunków rodzimych i introdukowanych, oraz wszelkiego rodzaju swobodnych kęp drzew i krzewów (w tym zieleni śródpolnej) oraz alei. Zieleń ta oprócz innych walorów stanowi cenny element krajobrazowy i jednocześnie stwarza naturalne warunki lęgów oraz bytowania dla zwierzyny drobnej i ptactwa.
2. W trakcie planowania budowli technicznych różnego przeznaczenia należy ochroną objąć wszystkie rodzaje zieleni przywodnej i przydrożnej. Wszelkie inwestycje winny być tak zaprojektowane i zrealizowane, aby nie powodowały degradacji środowiska przyrodniczego, nie kontrastowały z otoczeniem, a nawet wzbogacały krajobraz.
3. Roboty wodno-melioracyjne winny być tak planowane i prowadzone, by nie naruszały w sposób trwały rzeźby terenu, jak również nie powodowały niszczenia istniejących zadrzewień śródpolnych, śródłąkowych i przydrożnych.
4. Ochroną objąć śródleśne naturalne zbiorniki wodne stanowiące zbiorniki wody pitnej dla dzikiej zwierzyny.
5. W terenach przeznaczonych pod rozbudowę zaplecza rekreacyjnego i turystycznego zachować w stanie nienaruszonym istniejące obszary bagienne i podmokłe oraz torfowiska.
6. Na terenie gminy znajdują się ważne dla zachowania lokalnej różnorodności biologicznej tereny wilgotnych łąk, torfowisk i lasów bagiennych, związanych z dolinami rzek, a także mniejszych cieków. Ze względu na podstawową rolę jaką pełnią ww. tereny dla utrzymania różnorodności siedliskowej i gatunkowej wskazane byłyby naturalne formy ekstensywnej gospodarki.

7. Wokół terenów lotniskowych postuluje się ustanowienie stref ciszy, w których obowiązywać będzie zakaz wszelkich nagłośnień i urządzania polowań, co zwiększy komfort wypoczynku i umożliwi bliższy kontakt z przyrodą.
8. W budownictwie kultywować tradycyjne formy o cechach regionalnych, harmonizujących z cechami naturalnymi krajobrazu.

2.2. KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ W ZAKRESIE OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA

Wyróżniono następujące grupy obszarów o określonych parametrach w zakresie polityki na rzecz racjonalnej ochrony i kształtowania środowiska:

- Obszary wykluczone dla urbanizacji - obszary prawnie chronione oraz wykluczone do zabudowy z uwagi na uwarunkowania przyrodnicze. Do obszarów tych zaliczono: lasy, wszystkie tereny zieleni urządzonej i nieurządzonej, kompleksy zieleni z pomnikami przyrody, parki zabytkowe, tarasy zalewowe rzek, tereny występowania złóż surowców i źródeł.
- Obszary rekonstruowane i przekształcane przestrzennie i funkcjonalnie w celu przywrócenia walorów przyrodniczych i poprawy warunków życia mieszkańców. Do obszarów tych zaliczamy dolinę rzeki Grabi oraz tereny w granicach OCHK. Działania w tym zakresie polegać winny głównie na rygorystycznym zakazie lokalizowania nowej zabudowy, ograniczeniu zanieczyszczeń terenów poprzez stosowanie różnego typu zabezpieczeń środowiskowych. W stosunkowo mało zdegradowanym obszarze dolinnym należy utrzymać łąkowe formy użytkowania gruntów oraz zachowywać naturalne ukształtowanie doliny z systemami zadrzewień i zakrzewień. Otwarte i uwolnione od wszelkiej zabudowy doliny rzek pełnić będą znaczące funkcje w przewietrzaniu obszaru gminy oraz poprawę funkcjonowania jako istotne ogniwo systemu ekologicznego województwa i kraju.
- Diagnoza stanu warunków sanitarnych i istniejących zagrożeń pozwoliła określić obszary o relatywnie największych zagrożeniach, co stanowi podstawę wyznaczenia terenów z wadliwymi lokalizacjami (kolizje) określonych elementów zagospodarowania, w tym szczególnie obszarów zamieszkiwania ludności. Są to tereny wzdłuż tras szybkiego ruchu oraz tereny zabudowy mieszkaniowej w dolinach rzek z nieuregulowaną gospodar-

ką kanalizacyjną. Droge tę należy możliwie szybko ekranować przy pomocy zieleni izolacyjnej.

- Obszary przekształcane przy użyciu instalacji technicznych w celu ograniczenia zagrożeń dla warunków przyrodniczo-sanitarnych. Do obszarów wskazanych do szczególnych działań w zakresie ograniczenia wszelkiego rodzaju zagrożeń przy niezbędnym użyciu urządzeń i instalacji technicznych zaliczono: strefę ograniczenia emisji do atmosfery z lokalnych kotłowni, strefę wskazaną do realizacji w jak najszybszym okresie kanalizacji (występowanie wód gruntowych bez izolacji), wysypiska odpadów, etc.
- W celu wyeliminowania konfliktów środowiskowo-przestrzennych istotny problem stanowią także: obiekty użytku publicznego zlokalizowane w strefach szczególnie uciążliwych akustycznie i zagrożonych aerosanitarnie. Zaliczono do nich tereny wzdłuż autostrady A-1 i dróg krajowych. Konieczne jest tu stosowanie ekranów z zieleni i poprawa komfortu blisko położonych budynków usługowych poprzez stosowanie zabezpieczeń technicznych (prawidłowa wentylacja i jonizacja powietrza, dźwiękoszczelne drzwi i okna, etc.).

Wśród zaplanowanych inwestycji na terenie gminy Grabica, które będą wpływać na warunki środowiska i życia mieszkańców należy zaliczyć: aktywizację terenów gospodarczych w sąsiedztwie autostrady A-1 i drogi nr 1 i 44, poprawę bezpieczeństwa w rejonie ww. dróg, program zalesień i zadrzewień gminy w obrębie gleb marginalnych, budowa na terenach zabudowy w nowoczesnych systemów infrastruktury technicznej w tym: wodociągów i kanalizacji.

2.3. KONCEPCJA KSZTAŁTOWANIA SYSTEMU EKOLOGICZNEGO

System ekologiczny gminy będący składową systemu wojewódzkiego i krajowego ma za zadanie ochronę istniejących walorów przyrodniczych oraz zapewnienie równowagi biocenozy. Zawiera on następujące elementy przestrzenne:

- korytarze ekologiczne o znaczeniu powiązań regionalnych
- ciągi ekologiczne - powiązania o znaczeniu lokalnym, to przede wszystkim osie mniejszych dolin rzek i cieków wodnych. Włączenie tych choćby najmniejszych cieków w system ekologiczny zapewni ich ochronę hydrologiczną

- obszary węzłowe to miejsca przecięcia się korytarzy i ciągów ekologicznych, powierzchniowe strefy o dużym bogactwie biocenotycznym wpływające na równowagę terenów przyległych. Obszary te obok korytarzy i dolin wykluczone są dla zabudowy i wskazane do objęcia ochroną. W celu uaktywnienia biologicznego ww. systemu oraz dopełnienia go strukturami przyrodniczo czynnymi proponuje się dolesienia w obrębie gleb marginalnych, zadrzewienia śródpolne, przydrożne i przywodne, szczególnie na terenach o spadkach $>5^\circ$, a więc narażonych na pływy powierzchniowe. W studium wskazuje się jedynie strefy tych zadrzewień, szczegółowy projekt winien być opracowany w skalach szczegółowszych z uwzględnieniem własności i topoklimatu (rynny spływu zimnego powietrza, zastoiska zanieczyszczonego powietrza etc.).

W studium założono następujące funkcje zadrzewień:

- dla ochrony terenów rolnych przed erozją gleb;
- dla ochrony obszarów źródłiskowych;
- dla rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych;
- w celu stworzenia systemu zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych;
- w celu ochrony dolin rzek przed pływami powierzchniowymi;
- w celu ekranowania terenów szczególnie uciążliwych dla otoczenia.

Reasumując wnioski z opracowanego "Studium" należy podkreślić, że w polityce dotyczącej ochrony i kształtowania środowiska na terenie gminy Grabica za szczególnie ważne uznano następujące kierunki działań realizacyjnych:

1. ochrona istniejących walorów i zasobów przyrodniczych oraz wszystkich obiektów prawnie chronionych;
2. ochrona zwartych kompleksów gleb o najwyższej bonitacji oraz gleb pochodzenia organicznego przed zmianą użytkowania na nierolnicze, oraz terenów użytków rolnych zaopatrzonych w sieć drenarską;
3. podniesienie stopnia lesistości do ca 20% i zagospodarowanie gleb marginalnych;
4. przekształcenia przestrzenne i funkcjonalne zmierzające do poprawy warunków sanitarno-zdrowotnych;
5. realizacja nowych zamierzeń inwestycyjnych, zmian i przekształceń obecnego układu przestrzennego z udziałem urządzeń i instalacji technicznych w celu wyeliminowania bądź ograniczenia zagrożeń dla środowiska;
6. respektowanie w rozwoju przestrzennym gminy Grabica koncepcji kształtowania systemu ekologicznego uwzględniając Koncepcję Krajowej Sieci Ekologicznej (EKONET -

- Polska), którego systematyczne tworzenie zapewni korzystne warunki dla zrównoważonego rozwoju całej gminy Grabica i całego regionu;
7. ochrona wód powierzchniowych;
 8. ochrona głównego zbiornika wód podziemnych (GZWP) przed skażeniami zgodnie z obowiązującym prawem wodnym;
 9. inwentaryzacja i likwidacja istniejących źródeł zanieczyszczeń;
 10. budowa sieci kanalizacyjnych zakończonych wysokosprawnymi oczyszczaniami ścieków koniecznie z systemami redukcji związków azotu i fosforu;
 11. popularyzacja małych oczyszczalni przydomowych na terenach o zabudowie rozproszonej;

2.4. KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ DOTYCZĄCE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

1. Udokumentowanie, zachowanie i właściwe wykorzystywanie dziedzictwa kulturowego jest obowiązkiem władz państwowych, samorządowych i społeczeństwa. Działalność ta stanowi istotny element rozwoju społeczeństwa i rozbudzania poczucia narodowej tożsamości. Koniecznym jest taka gospodarka przestrzenią i zasobami materialnymi, aby potrzeby w zakresie współczesnego rozwoju miasta i gminy nie kolidowały z ochroną walorów kulturowych.
2. Wszelkie prace budowlane dotyczące obiektów wpisanych do rejestru zabytków winny być prowadzone zgodnie z wymogami Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, po uzyskaniu stosownej decyzji o prowadzeniu prac i w wypadku wydania przez Konserwatora takiego wymogu, pod wymaganym nadzorem. Ścisłej ochronie konserwatorskiej podlegają obiekty znajdujące się w rejestrze zabytków. Ochronie podlegają również obiekty znajdujące się w ewidencji zabytków WO PSOZ w Piotrkowie Trybunalskim (wykaz w załączeniu). Ochrona dotyczy określonych domów mieszkalnych drewnianych i murowanych, budynków użyteczności publicznej i gospodarczych, budynków przemysłu, obiektów sakralnych oraz zespołów komponowanej zieleni, cmentarzy i stanowisk archeologicznych.
3. Obszary wykluczone dla lokalizacji nowej zabudowy to zespoły, które znalazły się w strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej „A”.

4. W „Studium” uznaje się, że układy rozplanowania gminy Grabica w miejscowościach: Boryszów, Krzepczów Stary, Szydłów, Zaborów i Żeronie podlegają ochronie, której zasięg należy wyznaczyć na etapie planu miejscowego. W ich granicach ochronie winny podlegać: układ przestrzenny ulic i placów, skala zabudowy, podziały parcelacyjne, obiekty wpisane do rejestru i ewidencji zabytków, wody i zespoły zieleni.
5. Dla miejscowości z historycznymi układami przestrzennymi istnieje obowiązek opracowania planów miejscowych, na etapie których winny zostać szczegółowo wyznaczone strefy ochrony konserwatorskiej wraz z ustaleniami określającymi zasady gospodarki przestrzennej w ich obrębie.
6. Szczególnym nadzorem objęte powinny być obiekty wpisane do rejestru i ewidencji zabytków. Ze względu na stan techniczny ww. obiektów, znaczne ich przekształcenia, dokonywane zmiany użytkowania, jako kierunki działań przyjmuje się:
 - niezbędną wykonania dokumentacji obiektów i terenów pod kątem oceny aktualnej wartości ich cech historyczno-kulturowych;
 - rozważenie warunków adaptacji obiektów na cele funkcji gminnych (głównie: administracji, kultury etc.);
 - rozważenie innych form, a także zakresu dalszego użytkowania obiektów kubaturowych;
7. Na etapie „Studium” uznano za konieczne opracowanie specjalistycznej dokumentacji konserwatorskiej tj. „Studium historyczne gminy Grabica” posiadającej rangę wytycznych konserwatorskich, rozstrzygającej takie problemy jak: obszary ochrony konserwatorskiej bezpośredniej, pośredniej, widokowej i archeologicznej z ustaleniami dotyczącymi wymogów przy planowaniu nowej zabudowy i zakresu prac konserwatorskich.
8. Propozycje ustaleń dla poszczególnych stref ochrony konserwatorskiej sformułowano w stopniu adekwatnym do zakresu przedmiotowego i skali „Studium”. Na etapie planu zapisy te należy uszczegółwić. Pozwoli to określić podstawowe zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy (lokalizacja, wielkość, forma architektoniczna) i wyeliminuje konieczność uzgodnień inwestycji o niewielkim znaczeniu dla ochrony układu przestrzennego.
9. Na styku ochrony wartości kulturowych i współczesnych potrzeb zagospodarowania przestrzennego gminy Grabica nie występują większe napięcia. Należy jednak zapobiec realizacji nowych inwestycji konkurujących z sąsiedztwem zabytkowych obiektów jak kościołów w Krzepczowie, czy wcześniej wymienione zespoły podworskie.

10. Na etapie "Studium" uznano za konieczne opracowanie dokumentacji dotyczących rewaloryzacji zespołów dworsko parkowych (w szczególności obiektów wpisanych do rejestru zabytków): Brzoza, Rusociny, Szydłów, Ostrów i Dziwle.
11. Należy prowadzić stały nadzór na stanem i sposobem zagospodarowania zabytkowych obiektów, w sytuacji gdy wartości te są narażone na niebezpieczeństwo należy informować służby konserwatorskie.

2.5. KIERUNKI ROZWOJU I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GRABICA

2.5.1. Główne kierunki rozwoju gospodarczego

Na podstawie przeprowadzonej analizy uwarunkowań społecznych, gospodarczych i przestrzennych gminy, zebranych wniosków do studium oraz przeprowadzonych rozmów z Zarządem Gminy i badań ankietowych z mieszkańcami określone zostały kierunki rozwoju gminy Grabica.

Są to:

1. Aktywizacja nowych obszarów pod tzw. zagospodarowanie strategiczne (wykorzystanie terenów wzdłuż autostrady A1 i dróg nr 1 i 44 jako strefa usługowa i produkcyjna) w celu stworzenia nowych miejsc pracy, walki z bezrobociem i poprawy poziomu życia na terenie gminy.
2. Rozwój gospodarczy - promowanie rozwoju nowych form gospodarki rolnej, przetwórczej i stworzenie warunków dla rozwoju agroturystyki i rekreacji.

Wymogiem chwili stało się znalezienie nowych kierunków gospodarki rolnej i hodowlanej z możliwością rozwinięcia przetwórstwa. Rolnictwo na terenie gminy jest bowiem w chwili obecnej oparte jest na małych gospodarstwach ze słabą specjalizacją. Nowe warunki polityczne wymusza istnienie gospodarstw specjalistycznych o dużym areale, dającym zatrudnienie całej rodzinie.

Istnienie na terenie gminy dużych kompleksów gleb dobrych klas bonitacyjnych (III - IV) predystynuje ją do rozwoju gospodarki rolnej i przetwórczej.

Społeczność gminy wskazuje zainteresowanie świadczeniem usług agroturystycznych co sprzyja i czyni bardziej celowym rozwój rolnictwa ekologicznego. Oferta zdrowej żywności w gospodarstwach agroturystycznych wzbogaciłaby oferowane usługi dla gości z dużych miast.

3. Rozwój przestrzenny - wielofunkcyjny rozwój obszaru gminy z pełnym programem nowoczesnej infrastruktury technicznej.

Korzystne położenie terenów atrakcyjnych turystycznie i dobra dostępność komunikacyjna powodują, iż obszar gminy leży w strefie zainteresowania rekreacją. Wybudowanie zbiornika retencyjnego, na dość rozbudowanym, naturalnym układzie wodnym podniosłoby walory gminy w tym zakresie. Rozwój turystyki zorientowanej na rodziny z małymi dziećmi, w oparciu o pobyty w gospodarstwach produkujących tzw. zdrową żywność ma swój odpowiednik w promowaniu nowych form rolnictwa. Budowa tak modnych ostatnio ścieżek rowerowych, ekologicznych szlaków poznawczych, miejsc zbieractwa, aeroterapii oraz bardziej kosztownych do zorganizowania ośrodków sportów hippicznych, może stać się prawdziwym magnesem dla turystyki krajowej. Nie można zapominać o ogromnym walorze gminy jakim jest duże nasycenie zabytkami architektury, które nie tylko decydują o wyjątkowości krajobrazu gminy, ale także dają podstawy do rozwoju turystyki.

Aby wykorzystać nową szansę rozwoju gminy, konieczne jest wyznaczenie nowych terenów budownictwa letniskowego z bogatym programem rekreacyjnym. Tereny te muszą być wyposażone w doskonałą infrastrukturę techniczną umożliwiającą stworzenie warunków życia dla mieszkańców i świadczenie usług dla gości na wymaganym poziomie oraz zabezpieczającą na przyszłość ochronę walorów przyrodniczych gminy. Nie wolno zapominać iż teren najbardziej preferowany do rozwoju funkcji rekreacyjnych leży na terenie obszarów predestynowanych do prawnej ochrony przyrody.

2.5.2. Ekorozwój

Zrównoważony rozwój gminy Grabica uzależniony jest od rozwoju:

- rolnictwa biodynamicznego;
- agroturystyki;
- utworzenia terenów aktywizacji gospodarczej w pobliżu dróg krajowych i autostrady;
- nowoczesnej infrastruktury technicznej.

Rolnictwo biodynamiczne

Wszystko wskazuje, że ta forma rolnictwa ma szansę stać się polską specjalnością w ramach Unii Europejskiej. Atutem jest - paradoksalnie - dotychczasowe upośledzenie,

wyrażające się niskim zużyciem nawozów sztucznych i chemicznych środków ochrony roślin. Efektem takiego stanu rzeczy jest naturalna, nieskażona jakość gleb. Tego typu gleby znajdują się na terenie gminy Grabica. Produkcja rolna prowadzona na tych terenach uzyskać może niezwykle cenny atest. Szansę rolnictwa biodynamicznego - ekologicznego znakomicie wzmacnia gwałtownie rosnący popyt na „zdrową żywność”. Zjawisko to jest trwale obecne w Europie Zachodniej, ale ostatnio badania nad zachowaniami i potrzebami konsumentów wskazują na obecność i u nas podobnych trendów. Należy jednak pamiętać, że droga do zaistnienia rolnictwa ekologicznego jest w polskich warunkach dość długa i niełatwa, gdyż mamy do czynienia z szeregiem barier, z których najważniejsze to: finansowe, organizacyjne, edukacyjne, mentalno-świadomościowe.

Wbrew pozorom bariera finansowa nie jest najistotniejsza, o ile ważniejszymi są rozwiązania organizacyjne: promocja, atestacja, szerokie i profesjonalne działania edukacyjne. Najtrudniej jednak przełamać bariery mentalne u potencjalnych producentów. Znowu należy przypomnieć, że są to tereny, gdzie występuje „bezwzględny drenaż demograficzny”. Do dużych miast odchodzą ludzie młodzi, mobilni, często lepiej wykształceni. Występują tu też fatalne struktury demograficzne, które wyrażają się znacznym odsetkiem ludności w wieku poprodukcyjnym oraz znaczną defeminizacją.

Nadzieję należy pokładać w tym, że na terenie gminy pojawiać się będą ludzie przedsiębiorczy, szukający dla siebie dróg życiowych poza wielkimi ośrodkami miejskimi. Jeśli spotkają się oni z przychylnością władz lokalnych mogą odegrać wśród społeczności gminy wiodącą rolę wzorotwórczą. Najszczęśliwszą byłaby sytuacja, gdyby wśród nich byli obecni reemigranci wracający z wielkomiejskimi doświadczeniami na ojcowizne. Sytuacja ta nie wydaje się zbyt wydumana - ostatnia dekada znacznie obniżyła atrakcyjność miasta (szczególnie dużego) jako najlepszego miejsca zamieszkiwania. Koszty egzystencji, uświadomione złe warunki ekologiczne, gwałtowne zmniejszenie poczucia bezpieczeństwa - to czynniki zniechęcające do życia w mieście. Decyzje opuszczenia miasta ułatwia rewolucyjny rozwój środków łączności: telefon (komórkowy), faks, telewizja satelitarna, komputer i internet, powszechnie dostępny samochód, niwelują skutecznie dawne niedogodności życia na wsi.

Agroturystyka

Termin nowy i modny, ale zjawisko znane i obecne dość powszechnie na wsi polskiej od lat. Novum polega na zaistnieniu usług turystycznych na terenach, gdzie wcześniej nie wy-

stępowało goszczenie za opłatą. Jednak bariera psychiczna jest tu na pewno słabsza niż w przypadku rolnictwa ekologicznego.

Pozostają natomiast bariery finansowe i organizacyjne. Podstawową kwestią jest adaptacja i wyposażenie domów rolników w dodatkowe urządzenia i sprzęty. Wydatki poniesione mogą zwrócić się po kilku udanych sezonach. Istotną sprawą jest budowa bazy obsługi ruchu turystycznego. Wyznaczenie ścieżek rowerowych, punkty gastronomiczne, atrakcje krajobrazowe lub kulturowe - stanowią prawdziwy magnes w rozwoju tej gałęzi gospodarki. Niezbędne jest zatem wsparcie dla chętnych do podjęcia działalności agroturystycznej. Inwestycja opłaci się przede wszystkim gminie, gdyż dobrze prosperująca agroturystyka i pensjonaty stanowią koło zamachowe generujące zapotrzebowanie na inne usługi jak: handel, gastronomia, rekreację i wypoczynek.

Tereny aktywizacji gospodarczej

Studium wyznacza kierunki rozwoju obszarów aktywizacji gospodarczej na terenach położonych w południowo-wschodniej części gminy dogodnie powiązanych siecią dróg krajowych z ważnymi ośrodkami gospodarczymi w regionie. Wykorzystanie potencjału jaki niosą tereny położone w pobliżu szybkich tras w celu stworzenia możliwości dla realizacji otwartych programów przedsiębiorczości odbywa się m.in. przez wskazanie obszarów przewidzianych do zorganizowanej działalności inwestycyjnej, kompleksowe uzbrojenie terenu w sieć infrastruktury technicznej.

Jest to istotny program dla tworzenia nowych miejsc pracy z jednoczesnym określeniem warunków inwestowania wielofunkcyjnego z preferencją programów dla obsługi i rozwoju rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego.

Na terenach tych zaleca się:

- by wysokość zabudowy nie przekraczała 3 kondygnacji - lub 12,0 m;
- obowiązuje zakaz lokalizacji budynków mieszkalnych, oraz obiektów publicznej służby zdrowia, oświaty oraz zakaz inwestycji uznanych za szkodliwe dla zdrowia ludzi;
- ustala się zachowanie proporcji aby powierzchnia zabudowy na terenach TAG nie przekraczała 50% powierzchni terenów brutto przeznaczenia podstawowego. Minimum 20% terenu winno być zagospodarowane pod zielenią, około 30% powierzchni terenu określa się dla komunikacji wewnętrznej i placów;

- dla całości obszaru należy opracować miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu. Projekty dokumentacji technicznej winny być uzgodnione z Wydziałem Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi.

2.5.3. Obszary rozwoju funkcjonalno-przestrzennego

Kierunki rozwoju przestrzennego gminy wynikają jednoznacznie z interdyscyplinarnych uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych gminy, oraz funkcji jaka pełni gmina Grabica:

- administracyjno-usługowej,
- rolniczej,
- obsługi produkcji żywności,
- obsługi produkcji przemysłowej,
- w części północno-wschodniej - rekreacyjnej.

Podstawą rozwoju gminy będzie wielofunkcyjny rozwój rolnictwa, rozwój przedsiębiorczości i nieuciążliwej produkcji oraz turystyki i agroturystyki.

Celem głównym gminy jest: *„Zrównoważony rozwój gminy i stała poprawa warunków życia mieszkańców”*.

Studium przyjmuje zasadę ciągłości planistycznej i kontynuowania kierunków rozwoju wartości przyjętych w dotychczas opracowywanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego przez:

- utrzymanie struktury przestrzennej układu sieci osadniczej i adaptacji terenów budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego zagrodowego i letniskowego, wyznaczonych w aktualnie obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego
- wyznaczenie nowych terenów aktywizacji gospodarczej celem stworzenia możliwości rozwoju inwestycji na terenie gminy dla terenów tych nakłada się obowiązek opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Struktura osadnicza gminy odpowiada jej funkcjom. Wieś Grabica pełni rolę wsi gminnej grupującej wszystkie najważniejsze usługi. Wieś Szydłów pełni funkcje jednostki podstawowej. Pozostałe miejscowości to wsie elementarne. Studium przyjmuje zasadę poprawy warunków życia mieszkańców przez realizację zadań określonych w strategii gminy Grabica, poprawę funkcjonowania komunikacji i realizację pełnego wyposażenia w urządzenia infrastruktury technicznej.

2.5.3.1. Obszary zabudowy mieszkaniowej

Pod mieszkalnictwo na terenie gminy Grabica w studium wskazano tereny przeznaczone na ten cel w aktualnym planie zagospodarowania przestrzennego gminy. Zgodnie z zaleceniami Zarządu Gminy w miejscach wskazanych przez mieszkańców powiększono tereny te o ile nie wystąpiły obiekty chronione bądź warunki uniemożliwiające lokalizowanie zabudowy (lasy, doliny rzek, gleby chronione).

Ustala się następujące zasady w zakresie zabudowy mieszkaniowej:

- Utrzymanie miejsc zainwestowania w istniejących siedliskach zabudowy zagrodowej, jednorodzinnej z uzupełnieniem enklaw w ramach istniejącej i projektowanej zabudowy.
- Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna winna być realizowana na wyznaczonych terenach z preferencją kolejności wykorzystania istniejącej infrastruktury technicznej. Dla projektowanych osiedli zabudowy jednorodzinnej należy przyjąć jako obowiązujące opracowanie planów miejscowych.
- Na glebach chronionych dopuszcza się jedynie lokalizację zabudowy zagrodowej. Należy dążyć do lokalizacji siedlisk zabudowy zagrodowej tak, by nie następowało zbyt duże rozdrobnienie gruntów, nadmierne rozbudowanie systemu dróg lokalnych i konieczność nadmiernej rozbudowy sieci infrastruktury technicznej.
- Zabudowa letniskowa i rezydencjalna możliwa do realizacji tylko w terenach przewidzianych na ten cel w studium. Zalecana dla zabudowy letniskowej minimalna wielkość działek 1000 m², dla zabudowy rezydencjonalnej 1500 m². Jako obowiązujące opracowanie planów miejscowych dla obszarów letniskowych (pełny program infrastruktury technicznej).

2.5.3.2. Obszary przestrzeni produkcyjno - usługowej i terenów aktywizacji gospodarczej

Działalność ta związana jest z głównymi ciągami komunikacji (tereny usług, obsługi podróży, motele, hotele), ponadto z obsługą produkcji rolnej (przetwórstwo, skup, sprzedaż hurtowa).

Ustala się następujące zasady w zakresie obszarów produkcyjno-usługowych:

- Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów „TAG”.

- Przygotowanie ofert i promowanie terenów aktywizacji gospodarczej „TAG” dla realizacji obiektów produkcyjno-usługowych przy zachowaniu warunków zgodnych z zasadami ekorozwoju.
- Lokalizacja małych obiektów produkcyjno-usługowych jest możliwa na terenach, których podstawową funkcją jest mieszkalnictwo o ile będą one nieuciążliwe dla środowiska i życia mieszkańców.
- Uciążliwość inwestycji nie może wykraczać poza granicę działki inwestora.
- Zakaz lokalizacji przemysłu wodochłonnego.
- Dla terenów produkcyjno-usługowych należy przewidywać odpowiednią rezerwę terenu dla komunikacji w tym parkingów.
- Lokalizacja ww. działalności jest możliwa o ile teren zostanie wyposażony w pełny program infrastruktury technicznej.

2.5.3.3. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Duże kompleksy z udziałem gleb najwyższej bonitacji (gleby chronione) przedstawiono jako obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Nie należy w ich obrębie projektować zabudowy (z wyjątkiem zabudowy zagrodowej i obiektów bezpośrednio związanych z produkcją rolną) bądź terenów przemysłowych w celu pozostawienia spójności tych przestrzeni i ochrony ich potencjału dla rozwoju rolnictwa w oparciu o duże i stabilne gospodarstwa rolne. Studium przyjmuje kierunek utrzymania i rozwoju funkcji rolniczej poprzez:

- Ochronę rolniczych przestrzeni produkcyjnych.
- Utrzymanie i rozwój zabudowy o funkcji rolniczej w pasmach istniejącej zabudowy zagrodowej, z dopuszczeniem uzupełnień istniejących enklaw.
- Meliorację terenów okresowo zalewanych bądź wykupienie ich i przeznaczenie pod trwałe użytki ekologiczne (w miejscach zasadnych z punktu widzenia tworzenia systemu ekologicznego gminy).
- Zmiany struktury wielkości gospodarstw rolnych przez wspieranie procesu zwiększania wielkości gospodarstw rolnych, szczególnie na terenach o dobrych klasach bonitacji gleb.
- Zagospodarowanie gleb słabych klas bonitacyjnych w szczególności gleb marginalnych poprzez zalesienia i zadrzewienia.
- Inwestowanie, modernizację obiektów i urządzeń gospodarki rolnej.

2.5.3.4. Obszary rekreacji, szlaki turystyczne, ścieżki rowerowe

Rekreacja i turystyka pełnią funkcję uzupełniającą w rozwoju gminy Grabica. Oprócz turystyki tranzytowej i agoturystyki na terenie gminy wskazano obszary dla lokalizowania terenów budownictwa letniskowego, wskazano je zgodnie z sugestiami zarządu w sąsiedztwie terenów cieszących się największą liczbą gości. Są to obszary w sąsiedztwie zbiorników wodnych i kompleksów leśnych, o stosunkowo najlepszych warunkach klimatycznych i nie zniszczonym krajobrazie.

Dla turystów przewidziano budowę ścieżki rowerowej łączącej najciekawsze miejsca na terenie gminy (zabytki architektury i parki).

Dla tych terenów należy opracować plany miejscowe określające zasady zagospodarowania, podziały geodezyjne, układ komunikacji i system infrastruktury oraz charakter zabudowy.

2.5.3.5. Obszary wyłączone spod zabudowy

Spod zabudowy wyłączono tereny w obrębie dolin rzek, zbiorników i cieków wodnych (tereny łąk i pastwisk), kompleksy lasów (oraz tereny w odległości 50 m od granicy lasów państwowych), tereny z głównymi systemami sieci drenarskiej, strefy ochronne wzdłuż ciągów infrastruktury, tereny przyległe do istniejących bądź projektowanych ciągów sieci rozdzielczej, uzbrojenia wod-kan., elektroenergetycznej i gazowej oraz tereny o wysokich walorach przyrodniczych i kulturowych.

2.5.3.6. Obszary o wysokich walorach przyrodniczych, prawnie chronione i wskazane do objęcia ochroną

Obszary o wybitnych wartościach przyrodniczych to: Obszar Chronionego Krajobrazu i kompleksy zieleni parkowej i cmentarnej.

Ochronie podlegają również obiekty kulturowe, których nagromadzenie na terenie gminy pretenduje do wyznaczenia obszaru chronionego krajobrazu kulturowego w celu ochrony unikalnych obiektów i naturalnego, niezniszczonego krajobrazu.

2.5.3.7. Dolesienia

Na dolesienia przewidziano gleby marginalne położone w sąsiedztwie kompleksów leśnych dolin cieków, tak by utworzyć w przyszłości spójny ciąg ekologiczny. Na podstawie map geologiczno-gospodarczych wyznaczono również tereny niekorzystne dla lokalizacji

budownictwa o najłagodniejszych glebach, dla których zalesienie będzie najwłaściwszą formą zagospodarowania. Generalnie należy przyjąć zasadę maksymalnego zalesienia, stąd tereny w obrębie gleb marginalnych (V, VI i VIz) należy stopniowo przeznaczać pod zalesienia, w celu poprawy stopnia lesistości gminy i ochrony dobrych kompleksów gleb przed erozją i degradacją.

2.5.4. Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej

2.5.4.1. Kierunki rozwoju gospodarki wodno-ściekowej

Jako najważniejsze zadania w dziedzinie zwodociągowania gminy przewiduje się:

- zakończenie wodociągowania gminy w tym budowę sieci wodociągowej wraz z przyłączami do gospodarstw na odcinkach: Majdany - Dziwle, Żeronie - Maleniec, Niwy Jutroszewskie;
- modernizację ujęcia wody w Ostrowie.

Jako najważniejsze zadania w dziedzinie kanalizacji gminy przewiduje się:

- opracowanie koncepcji systemu kanalizacji na terenie całej gminy;
- opracowanie projektów technicznych oczyszczalni ścieków;
- budowę oczyszczalni ścieków i kanalizacji sanitarnej gminy - 1NO dla rejonu wsi gminnej Grabica, 2NO dla rejonu Szydłowa i „TAG”;
- budowę oczyszczalni ścieków dla zespołów zabudowy mieszkaniowej i letniskowej;
- budowę indywidualnych oczyszczalni przydomowych.

2.5.4.2. Kierunki rozwoju gospodarki odpadami

W ciągu ostatnich lat obserwuje się w Polsce wyraźną zmianę wskaźników nagromadzenia odpadów komunalnych. Kierunek tych zmian polega na zwiększaniu objętości odpadów, przy jednoczesnym zmniejszaniu ich gęstości. Dlatego też przy wyznaczaniu ostatecznej ilości gromadzonych odpadów należy opierać się na aktualnych badaniach. W niniejszym programie proponuje się, aby na całym terenie gminy objętym systemem gromadzenia odpadów komunalnych, wprowadzić selektywną zbiórkę i odzysk surowców wtórnych.

Selektywną zbiórkę objęte zostałyby przede wszystkim:

- szkło białe i kolorowe;

- makulatura;
- opakowania z tworzyw sztucznych.

Trafiałyby one do odpowiednich zakładów przeróbki i wtórnego ich wykorzystania. Odpady nadające się do kompostowania winny być poddane naturalnemu procesowi kompostowania z zastosowaniem preparatów mikrobiologicznych w celu przyspieszenia procesu rozpadu związków organicznych. Uzyskany kompost, po oczyszczeniu może być wykorzystany:

- w rolnictwie;
- w ogrodnictwie;
- w sadownictwie;
- do rekultywacji terenów zdegradowanych.

Program obliczeniowy dla nagromadzenia odpadów niebezpiecznych, przemysłowych, komunalnopodobnych winien być sporządzony w oparciu o stan rzeczywisty i skonkretyzowane kierunki rozwoju w programie obszarów przedsiębiorczości. Zakłada się, że ich ilość będzie wynosiła około 60% objętości odpadów komunalnych.

Odpady szkodliwe dla środowiska winny być skierowane do zakładów neutralizacji i detoksykacji w porozumieniu z inspektorem sanitarnym. Odrębnie zaś należy zorganizować zbiórkę odpadów gumowych i metalowych, które po segregacji i sortowaniu winny trafić: metalowe do hut, gumowe do zakładów produkcji gumy.

W studium zakłada się dalsze użytkowanie istniejącego wysypiska. Konieczna jest stopniowa likwidacja wysypisk przejściowych i ich rekultywacja. Zaleca się opracowanie stref zieleni izolacyjnej wokół ww.

Należy przewidzieć w perspektywie nowy teren pod lokalizację wysypiska i wykonać odpowiednią dokumentację techniczną. Wdrożyć nowy system gospodarki odpadami komunalnymi w gminie.

2.5.4.3. Kierunki rozwoju elektroenergetyki

Dla przyjętych, w niniejszym studium, kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy przewiduje się stopniowy wzrost zapotrzebowania na moc i energię elektryczną. Na dynamikę tego wzrostu będą też miały istotny wpływ takie czynniki, jak wzrost cen energii elektrycznej i opłat za przesyłanie i dystrybucję tej energii oraz stosowanie w coraz szerszym zakresie urządzeń elektrycznych o wyższej sprawności energetycznej, a zarazem energooszczędnych. Uwzględniając powyższe przesłanki, należy się liczyć z przyrostami

zapotrzebowania na energię elektryczną w wysokości nie większej niż 2% rocznie, przynajmniej w okresie do 2005 roku.

Zapotrzebowanie gminy na moc i energię elektryczną	Rok		
	2000	2005	2010
Moc elektryczna szczytowa w MW	1,5	1,7	2,5
Energia elektryczna w MWh / rok	3.800	4.100	6.300

Dla zapewnienia właściwych warunków i standardów jakościowych dostawy energii elektrycznej, w ilościach wynikających z przyjętych w studium założeń rozwojowych, niezbędna będzie, obok modernizacji istniejącej sieci dystrybucyjnej, budowa stacji transformatorowo - rozdzielczych 15/0,4 kV, linii zasilających 15 kV i lokalnych linii rozdzielczych niskiego napięcia 0,4 kV, na terenach przewidzianych do zagospodarowania gospodarczego, mieszkaniowego, komunalnego, rekreacyjnego, itp. Nie wystąpi natomiast konieczność budowy na terenie gminy głównej stacji zasilającej 110/15 kV, ponieważ istniejąca stacja 220/110/15 kV w Piotrkowie posiada dostatecznie duże rezerwy mocy elektrycznej. W przypadku konieczności budowy, na terenach zabudowy mieszkaniowej, stacji 15/0,4 kV, linii zasilających 15 kV, linii rozdzielczych niskiego napięcia 0,4 kV i przyłączy do poszczególnych budynków, wskazane będzie określenie zakresu rzeczowego tych przedsięwzięć w planach zagospodarowania przestrzennego przedmiotowych terenów, celem zgłoszenia tego zakresu do realizacji przez właściwe, co do obszaru działania, przedsiębiorstwo energetyczne, w trybie wynikającym z obowiązującej ustawy Prawo Energetyczne.

Przez teren gminy nie przewiduje się prowadzenia nowych energetycznych obiektów liniowych najwyższych napięć 400 kV i 220 kV dla potrzeb krajowego systemu przesyłowego mocy i energii elektrycznej.

Jako najważniejsze zadania w dziedzinie elektroenergetyki gminy przewiduje się modernizację istniejącej sieci energetycznej wg. studium opracowanego przez Zakład Energetyczny.

Planowany rozwój gminy wymagać będzie:

- budowy nowych odcinków linii 15 kV, stacji transformatorowych 15 / 0,4 kV, linii rozdzielczych niskiego napięcia oraz przyłączy;

- przebudowy niektórych odcinków sieci średniego i niskiego napięcia oraz stopniowej wymiany linii napowietrznych na kablowe;
- modernizacji sieci w celu zmniejszenia jej awaryjności.

2.5.4.4. Kierunki rozwoju gazownictwa

Jako najważniejsze zadania w dziedzinie gazownictwa gminy przewiduje się:

- opracowanie koncepcji gazyfikacji gminy;
- budowę gazociągu wraz ze stacją redukcyjną;
- przestrzeganie perspektywicznego programu wykorzystania gazu ziemnego jako podstawowego paliwa energetycznego dla przemysłu i gospodarstw domowych.

2.5.4.5. Kierunki rozwoju ciepłownictwa

Przewiduje się zaopatrzenie w ciepło w oparciu o lokalne kotłownie proekologiczne tj. na paliwa płynne: gaz i olej opałowy. Gaz ziemny z gminnej sieci gazowej bądź alternatywnie energia elektryczna - pod warunkiem uzyskania przydziału od właściwej jednostki.

2.5.4.6. Kierunki rozwoju telekomunikacji

Jako najważniejsze zadania w dziedzinie telekomunikacji gminy przewiduje się przyłączenie mieszkańców gminy oczekujących na telefon do sieci telekomunikacyjnej.

W tym celu przewiduje się rozbudowę sieci o nowoczesne linie przesyłowe, wymiana istniejącej sieci na światłowodową i urządzenia telefonii cyfrowej. W planach rozwoju telekomunikacji planowana jest wymiana istniejącej centrali na cyfrową o większej pojemności.

Zgodnie z krajowymi prognozami rozwoju usług telekomunikacyjnych, realizowanych za pomocą łączności przewodowej przyjęto, że wskaźnik ilości abonentów tej sieci, przypadający na 100 mieszkańców gminy, powinien w 2010 roku osiągnąć poziom nie mniejszy niż 30 ab/100 M.

Realizacja powyższego założenia wymagać będzie:

- zwiększenia pojemności urządzeń numerycznych /central telefonicznych/, dla zapewnienia gminie możliwości korzystania z nie mniej niż 1.500 NN, przy zastosowaniu elektronicznej techniki cyfrowej,
- modernizacji i rozbudowy lokalnej telefonicznej sieci przewodowej, z zastosowaniem techniki światłowodowej.

Źródłami finansowania ww. przedsięwzięć mogą być środki pochodzące z inwestycji własnych, z inwestycji podmiotów zagospodarowujących tereny wyznaczone w planowaniu przestrzennym, a także z zysków i amortyzacji przedsiębiorstw - operatorów sieci telekomunikacyjnej, jak również środki z dotacji pochodzących z funduszy celowych.

Przewidywane z końcem 2000 roku wejście w życie nowej ustawy - Prawo Telekomunikacyjne powinno doprowadzić do zwiększenia uprawnień abonentów w stosunku do operatorów usług telekomunikacyjnych choćby przez to, że operatorzy ci nie będą mieli prawa odmówić przyłączenia telefonu i czynności tych będą musieli dokonywać w czasie nie dłuższym niż 1 rok, a ponadto dofinansowanie rozwoju usług telekomunikacyjnych odbywałoby się częściowo, z utworzonego w tym celu Funduszu Usług Powszechnych. Natomiast prawidłowość realizowania usług telekomunikacyjnych podlegałyby kontroli Urzędu Regulacji Telekomunikacji, powołanego z mocy ww. ustawy.

2.5.4.7. Kierunki rozwoju komunikacji

Generalnie studium dla całości gminy postuluje modernizację dróg i ulepszenie ich nawierzchni. Zakłada się możliwość budowy obiektów towarzyszących (usługi, ciągi infrastruktury) wzdłuż tras komunikacyjnych, o ile nie jest to niezgodne z wymaganiami zarządcy drogi.

Dla obsługi turystów zakłada się realizację ścieżek rowerowych wg. rysunku studium.

Jako najważniejsze zadania w dziedzinie komunikacji gminy przewiduje się:

- poprawę bezpieczeństwa na przejściach dla pieszych na głównych trasach przelotowych;
- modernizację dróg gminnych w: Majkowie Średnim, Dołach Brzeskich, Lubanowie, Ostrowie, Gutowie Dużym, Kolonii Szydłów, Kobyłkach i Krzeczowie oraz na odcinku Grabica - Żeronie.
- poprawę stanu dróg powiatowych;
- utwardzenie dróg gminnych i stopniowa ich modernizacja.

Drogi powiatowe winny być sukcesywnie modernizowane a docelowo winny osiągnąć parametry dróg klasy „Z”. Należy zakładać parametry szerokości jezdni 6,0m, szerokość pasa drogowego w liniach rozgraniczających 20,0 m.

Dla dróg gminnych przewiduje się klasę „L” (szerokość jezdni min. 5,0 m, na terenach zabudowy 5,5-6,0 m), szerokość pasa drogowego 15,0 m. Dla pozostałych dróg klasy „D” (szerokość jezdni 4,5-5,0 m, na terenach zabudowy 5,0-5,5 m), szerokość pasa drogowego w liniach rozgraniczających 12,0 m.

Infrastruktura techniczna przebiegająca wzdłuż dróg poza terenami zabudowanymi winna być lokalizowana poza pasem drogowym, nowa infrastruktura nie może być prowadzona w pasie istniejących jezdni bądź ich poszerzeń. Dopuszcza się na terenach zabudowy prowadzenie infrastruktury podziemnej w pasie drogowym.

Zgodnie z wytycznymi Generalnej Dyrekcji Dróg Publicznych Oddział Zachodni Biuro w Łodzi należy uznać za obowiązujące zalecenia:

- Nie zawężać terenów drogowych w liniach rozgraniczających.
- Przy podziałach gruntów wykorzystywać dostępność dróg o niższej klasie technicznej niż droga krajowa nr 1 i 44. Nie wykonywać podziałów, jeżeli po podziale nie mają dostępności do dróg publicznych poprzez system istniejącej komunikacji lądowej.
- Dla autostrady A-1 utrzymać całkowity brak dostępności z terenów przyległych.
- Nie lokalizować urządzeń obcych takich jak kanalizacja, wodociągi, telekomunikacja i inne w pasach drogowych dróg krajowych i autostrady. Urządzenia te mogą się znajdować na obrzeżach linii rozgraniczających.
- Utrzymać linie zabudowy zgodnie z ustawą o drogach publicznych, uwzględniając jednocześnie strefy uciążliwości ruchu drogowego.
- Wszystkie zamierzenia ingerencji w tereny drogowe uzgadniać z właściwym zarządcą dróg.
- Studium wnioskuje do Zarządu Gminy Wola Krzysztoporska o zabezpieczenie w opracowaniach planistycznych M.P.Z.P. rezerwy terenu pod pas drogowy szerokości 20,0 m celem zabezpieczenia powiązania komunikacyjnego projektowanego ośrodka usług wielofunkcyjnych oznaczony na rysunku symbolem „AUC” z trasą drogi krajowej nr 8.

Dla odcinka autostrady A-1 od Tuszyna do granicy państwa Minister OŚZNiL wydał postanowienie uzgadniające ten odcinek z ustalonymi 4 strefami oddziaływania na środowisko:

- I. o zasięgu do 20 m od krawędzi jezdni, jako obszar oddziaływań ekstremalnych.
- II. o zasięgu od 20 do 60 m od krawędzi jezdni, jako strefa zagrożeń
- III. o zasięgu od 60 do 170 m od krawędzi, jako strefa uciążliwości
- IV. o zasięgu od 170 do 250 m od krawędzi jezdni, jako strefa potencjalnie negatywnych skutków dla ludzi.

W planach zagospodarowania przestrzennego strefy te powinny być przyjęte jako obszar ograniczonego użytkowania stosownie do art. 71 ust. 2,3,4 ustawy z dnia 31 stycznia 1980

roku o ochronie i kształtowaniu środowiska (Dz. U. Nr 49 z 1994 r., tekst jednolity z późniejszymi zmianami).

Na obszarze oddziaływań ekstremalnych mogą znaleźć się wyłącznie pasy zieleni izolacyjnej, dobrane z gatunków najlepiej wytrzymujących presję zanieczyszczeń komunikacyjnych. W strefie zagrożeń może być lokalizowana infrastruktura techniczna związana z autostradą, techniczne urządzenia ochrony środowiska. Nie powinna być ona wykorzystywana do celów mieszkalnych. Jeżeli znalazłyby się w niej obiekty stałego pobytu, winny być zaopatrzone w bardzo restrykcyjne urządzenia ochronne. Strefa ta może być wykorzystywana do określonej produkcji rolnej (rośliny nasienne, przemysłowe, szkółki drzew i krzewów) oraz działalności usługowej o charakterze produkcyjnym. Strefa uciążliwości odnosi się głównie do klimatu akustycznego. Budynki mieszkalne znajdujące się w niej winny być chronione za pomocą rozwiązań technicznych. Nie powinno się w niej lokalizować upraw warzyw i ogrodów działkowych. W strefie potencjalnych negatywnych skutków dla ludzi nie powinny znajdować się obiekty użyteczności publicznej o stałym lub wielogodzinnym przebywaniu ludzi (szkoły, internaty, szpitale itp.)

III. USTALENIA ZASAD POLITYKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

3.1. ZASADY POLITYKI PRZESTRZENNEJ

- ⇒ Prowadzenie zasad polityki zagospodarowania przestrzennego w zgodzie z obowiązującymi ustawami i przepisami szczególnymi.
- ⇒ Kompleksowa realizacja rozwoju gospodarczego i gospodarki przestrzennej na zasadach zrównoważonego rozwoju.
- ⇒ Realizacja celów ponadlokalnych i polityki rozwoju zgodnej z wytyczonymi kierunkami w opracowanej strategii gminy i określonymi w studium.
- ⇒ Prowadzenie polityki przestrzennej gminy w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Ogólne zasady polityki przestrzennej gminy regulowane są uwarunkowaniami oraz przepisami prawa rzeczowego. W odniesieniu do występujących na obszarze gminy głównych zadań wyodrębnić należy m.in.:

- OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE ZABYTKÓW.

Przepisem takim jest ustawa z dnia 15 lutego 1962 roku o ochronie dóbr kultury (Dz. U. Nr.10, poz. 48, z 1983 roku Nr 38, poz. 173, z 1989 roku Nr 35, poz. 192, z 1990 roku Nr 34, poz. 198 i Nr 56, poz. 322, z 1996 roku Nr 106, poz. 496 oraz z 1997 roku nr 5, poz. 24, Nr 88, poz. 554 i Nr 115, poz. 741). Zasady polityki przestrzennej dotyczących obszarów i obiektów chronionych na terenie gminy Grabica zostały zapisane w uwarunkowaniach i głównych kierunkach polityki przestrzennej w zakresie ochrony i kształtowania środowiska. Ustalenia studium podkreślają ich rangę. Obowiązkiem ustawowym organów sporządzających m.p.z.p. jest ich uzgadnianie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

- OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE PRZYRODY

Przepisem takim jest ustawa z dnia 16 listopada 1991 roku o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 114, poz. 492, z 1992 roku Nr 89, poz. 415, z 1995 roku Nr 147, poz. 713,

z 1996 roku Nr 91, poz. 409, Nr 156, poz. 773 i 1997 roku Nr 14, poz. 72, Nr 43, poz. 272, Nr 54, poz. 349 i 133, poz. 885).

- **OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O LASACH**
Występujące na obszarze gminy lasy, w części południowej gminy mają status lasów ochronnych i położone są w granicach ESOCH (Ekologiczny System Obszarów Chronionych), którego fragmentem jest Tuszyńsko-Dłutowski Obszar Chronionego Krajobrazu, Stosownie do przepisów ustawy z dnia 28 września 1991 roku o lasach (Dz.U. NR 101, poz. 444, z 1992 roku Nr 21, poz. 85, Nr 54, poz. 254, z 1994 roku Nr 1, poz. 3, Nr 127, poz. 627, z 1995 roku Nr 147, poz. 713, z 1996 roku Nr 91, poz. 409 oraz 1997 roku Nr 54, poz. 349 i Nr 121, poz. 770 i Nr 160, poz. 1079) lasy te uważane są za szczególnie chronione. Pozbawienie charakteru lasu ochronnego zarządzić może jedynie Minister Ochrony Środowiska. Może to nastąpić jeżeli tereny te przestaną spełniać warunki określone w art. 15 ww. ustawy. ze względów gospodarczych, kulturowych i ekologicznych w interesie gminy Grabica jest utrzymanie statusu lasów ochronnych położonych w granicach obszaru chronionego krajobrazu i w miarę możliwości powiększenie lesistości obszarów położonych w gminie.
- **OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH**
Ze względu na występujące w gminie Grabica dobre gleby IIIa - IVb zakłada się preferencje dla funkcji rolniczej. Określono tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej na obszarze której należy wprowadzić zakaz realizacji wszelkiej zabudowy nie związanej z utrzymaniem podstawowych funkcji. W rejonach dolin preferowane jest rolnictwo ekologiczne. W ramach opracowywanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy uzyskać stosowne zgody na przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze stosownie do przepisów z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolniczych i leśnych (Dz. U. Nr 16, poz. 78 oraz 1997 roku Nr 60, poz. 370, Nr 80, poz. 505 i Nr 160, poz. 1079).

3.2. CELE PONADLOKALNE I POLITYKA ROZWOJU GMINY

Wyrazem dążenia w studium do osiągnięcia wyznaczonych ponadlokalnych celów publicznych i celów lokalnych jest przyjęcie polityki i jej realizacja przez kolejne władze samorządowe gminy i jej organy wykonawcze. Przyjęta uchwałą Rady Gminy polityka przestrzenna, będzie podstawą do podejmowania kolejnych prac planistycznych w gminie. Zadania ponadlokalne wprowadzone do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grabica wynikają:

- ⇒ z dokumentów planistycznych wyższego rzędu m.inn. studium zagospodarowania byłego województwa piotrkowskiego;
- ⇒ powiązań funkcjonalno-przestrzennych gminy w układzie powiatu piotrkowskiego i województwa łódzkiego;
- ⇒ powiązań komunikacyjnych krajowych, wojewódzkich i powiatowych;
- ⇒ przepisów szczególnych w tym:
 - ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska;
 - ustawy o ochronie przyrody;
 - ustawy o lasach;
 - ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym;
 - ustawy o ochronie gruntów;
 - ustawy o ochronie dóbr kultury;
 - prawa wodnego;
 - prawa geologicznego i górniczego;

Są to:

- ⇒ zadania ponadlokalne wprowadzone do studium uwarunkowań i kierunków;
- ⇒ rozwój i kształtowanie ośrodka gminnego przy zachowaniu ograniczeń stawianych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z uwagi na układ przestrzenny objęty ochroną „B”;
- ⇒ właściwa gospodarka przestrzenna w obrębie doliny rzeki Grabi oraz rozwój funkcji proekologicznych w sąsiedztwie OCHK Tuszyńsko-Dłutowskiego;
- ⇒ ochrona obszarów wodonośnych;
- ⇒ ochrona ujęć wody;
- ⇒ utworzenie obszaru chronionego krajobrazu kulturowego;

- ⇒ zwiększenie lesistości gminy poprzez dolesienia w obrębie gleb marginalnych;
- ⇒ ochrona obiektów i terenów zabytkowych;
- ⇒ ochrona pomników przyrody;
- ⇒ ochrona udokumentowanych złóż surowców;
- ⇒ poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej m.in. poprzez planowane zadrzewienia śródpolne i przydrożne;
- ⇒ tworzenie systemu ekologicznego województwa;
- ⇒ wyznaczenie stref ochronnych dla obiektów uciążliwych i ich zagospodarowanie w celu właściwej izolacji;
- ⇒ wyznaczenie ścieżek dydaktycznych i rowerowych.

3.3. OBSZARY WYMAGAJĄCE SPORZĄDZENIA MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Do najpilniejszych tematów studium ustala opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla:

- ⇒ terenów dla wybranych kierunków rozwoju budownictwa mieszkaniowego (w szczególności dla osiedli budownictwa jednorodzinnego i rezydencjalnego);
- ⇒ wybranych kierunków rozwoju terenów aktywizacji gospodarczej;
- ⇒ obszaru wsi gminnej Grabica;
- ⇒ obszaru miejscowości: Boryszów, Krzepczów Stary, Szydłów, Zaborów i Żeronic z uwagi na konieczność ustalenia szczegółowych obszarów ochrony konserwatorskiej i ustaleń dot. możliwości i zasad lokalizowania nowej zabudowy;
- ⇒ wybranych obszarów do realizacji porządkowania i kształtowania zabudowy terenów ośrodków usługowych, usług, terenów budownictwa mieszkaniowo-usługowego oznaczonych na rysunku „Studium” symbolami AUC, U, MU;
- ⇒ terenów lotniskowych na obszarze gminy.

3.4. USTALENIA STUDIUM

- A. Prowadzenie zasad polityki zagospodarowania przestrzennego w zgodzie z podanymi powyżej obowiązującymi ustawami i przepisami szczególnymi oraz wprowadzonymi później aktualnie obowiązującymi ustawami i przepisami szczególnymi.
- B. Kompleksowa realizacja rozwoju gospodarczego i gospodarki przestrzennej na zasadach zrównoważonego rozwoju.
- C. Realizacja celów ponadlokalnych i polityki rozwoju zgodnej z wytyczonymi kierunkami w opracowanej „Strategii rozwoju gminy Grabica” i określonymi w „Studium”.
- D. Prowadzenie polityki przestrzennej gminy w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, oraz zasady polityki rozwoju przestrzennego i celów określonych w „Studium”.

Do najpilniejszych tematów „Studium” ustala opracowanie:

- Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego dla ww. terenów,
- programu dolesień i zadrzewień celem zwiększenia powierzchni lasów na obszarze gminy na terenach rolnych o niskiej bonitacji gleb i glebach marginalnych,
- programu specjalistycznego określającego możliwości i zasady tworzenia lokalnych systemów oczyszczania ścieków we wszystkich skupiskach osadnictwa i zainwestowania, w celu ochrony czystości wód i cieków wodnych oraz poprawy standardów życia mieszkańców gminy,
- koncepcji gazyfikacji gminy z planowaną stacją redukcyjną na terenie gminy wg. opracowywanego przez Biuro Projektów „Gazoprojekt - Wrocław” studium gazyfikacji byłego województwa piotrkowskiego.

Studium ustala :

1. Zasadę ciągłości planistycznej.
2. Funkcje gminy :
 - rolniczą,
 - obsługi produkcji żywności,
 - usług dla obszaru gminy,
 - agroturystyki i komunikacji krajowej.
3. Powierzchnia gminy 12724 ha.
4. Zakładany stan ludności na 2010 rok – 6800 osób.

Studium wyznacza główne cele rozwoju gminy oraz zasady kształtowania i ochrony środowiska:

- Cele przestrzenne - tworzenie harmonii i ładu przestrzennego przez realizację zespołów architektoniczno-urbanistycznych oraz porządkowanie krajobrazu.
- Cele społeczne i gospodarcze - poprawę warunków życia mieszkańców gminy, wyposażenia wsi w elementy infrastruktury technicznej i społecznej. Tworzenie warunków dla realizacji na terenach aktywizacji gospodarczych nowych inwestycji celem zmniejszenia bezrobocia oraz usprawnianie dostępności do ośrodków osadniczych i ciągów komunikacji.
- Cele ekologiczne – zasady rozwoju zrównoważonego.
- Ochronę obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej na dobrych glebach oznaczonych na rysunku RP.
- Ochronę ujęć wody.
- Dokończenie programu realizacji wodociągowania obszaru gminy.
- Opracowanie programu kanalizacji dla całej gminy.
- Realizacja infrastruktury technicznej i usług wraz z modernizacją dróg oraz przebudową węzłów na skrzyżowaniach z drogą krajową DK 44 w celu poprawy bezpieczeństwa.
- Studium postuluje realizację ośrodka usługowego i MOP-u w Twardosławicach.
- Studium wnioskuje do Zarządu Gminy Wola Krzysztoporska o zabezpieczenie w opracowaniach planistycznych m.p.z.p. rezerwy terenu pod pas drogowy szerokości 20,0 m celem zabezpieczenia powiązania komunikacyjnego projektowanego ośrodka usług wielofunkcyjnych (oznaczonego na rys. symbolem AUC) z trasą drogi krajowej nr. 8.

- Studium dopuszcza możliwość realizacji zabudowy mieszkaniowej związanej z użytkowaniem rolniczym na terenach obszarów rolnych nie objętych ochroną nie wyróżnionych na rysunku, pod warunkiem spełnienia wymogów dotyczących ochrony środowiska i uzbrojenia terenów w lokalne media.
- Współdziałanie z właściwymi jednostkami administracji rządowej i samorządowej województwa łódzkiego przy realizacji programu zadań ponadlokalnych, które wyznaczy strategia województwa łódzkiego.

W nowym planie zagospodarowania należy:

- I. Uwzględnić tereny oznaczone graficznie w studium pod zalesienia oraz inne tereny o słabych glebach postulowane do zalesienia przez Nadleśnictwo na etapie opracowania planu zagospodarowania przestrzennego gminy Grabica.
- II. Uporządkować granicę polno-leśną.
- III. W obrębie stref linii energetycznych na terenach leśnych i gruntach przeznaczonych do zalesienia należy przewidzieć wprowadzenie niskich krzewów jagodowych. Poprawi to znacznie warunki bytowania zwierzyny drobnej na terenie gminy.
- IV. Dopuszcza się prowadzenie na użytkach gruntów leśnych gospodarki rolnej oraz w zależności od sytuacji i potrzeb wprowadzenie na nich dolesień i upraw leśnych.
- V. Na terenach leśnych dopuszcza się budowę obiektów mieszkalnych i gospodarczych, urządzeń melioracyjnych i innych obiektów i urządzeń związanych z potrzebami gospodarki leśnej na warunkach określonych przez właściwe Nadleśnictwo.
- VI. W nowym Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego należy ustalić zasady etapowania zadań i kolejność realizacji zagospodarowania poszczególnych obszarów w celu nie rozpraszania zabudowy, a także sił i środków na cele inwestycji.

W zakresie wymogów obronnych i obrony cywilnej studium postuluje:

- zapewnienie uzbrojenia sieci wodociągowych w hydranty naziemne lub zbiorniki wodne, oraz łączność telefoniczną z sieci istniejących lub projektowanych zwłaszcza dla miejscowości zlokalizowanych wzdłuż ważniejszych ciągów komunikacyjnych dla celów alarmowych i ppoż.,
- analizę potrzeb i możliwości w zakresie awaryjnego zabezpieczenia wody dla poszczególnych miejscowości i całej gminy w okresie dostaw minimalnych zgodnie z załącznikiem do zarządzenia Nr 2/95 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa

z dnia 21.09.1995 roku pismo nr SO-807/95 w sprawie „Zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych” ,

- zbilansowania potrzeb i możliwości w zakresie zapewnienia doraźnej i co najmniej elementarnej ochrony ludności zamieszkałej na określonych obszarach (wioskach) i całej gminy przed promieniowaniem jonizującym lub skażeniem od toksycznych środków przemysłowych (TSP) i innych działań cywilizacyjnych, w drodze planowania niezbędnych adaptacji istniejących lub planowanych pomieszczeń piwnicznych w budynkach i budowlach o konstrukcji niepalnej, względnie zarezerwowanie odpowiednich terenów niezabudowanych z możliwością wykorzystania ich dla przygotowania doraźnych – zastępczych budowli ochronnych w sytuacji szczególnej,
- zaniechania zabudowy stałej (za wyjątkiem budowli hydrotechnicznych i rekreacyjnych) na terenach dolinnych przyległych do cieków rzek Grabi , Małej Widawki i ich dopływów oraz uwzględnienie zabezpieczenia ich brzegów przed zalewem na wypadek ekstremalnie wysokich stanów wód,
- zapewnienia ochrony i zachowania naturalnych zbiorników wodnych (stawy) wraz z utworzeniem wokół nich odpowiedniego systemu zieleni ochronnej,
- uwzględnienia przygotowania ekranów z zieleni wysokiej i zadrzewienia terenów wzdłuż uciążliwych dla środowiska ciągów komunikacyjnych oraz obiektów produkcyjnych.

WNIOSKI KOŃCOWE

Powyższe studium wskazuje tereny, na których niezbędne jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z art. 67 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku (z późniejszymi zmianami) o zagospodarowaniu przestrzennym, moc prawa obowiązującego zachowują uchwały w sprawie planów miejscowych, podjęte po wejściu w życie tej ustawy t.j. po 1 stycznia 1995 roku (poz.2 - 4). Aktualny plan zagospodarowania przestrzennego gminy Grabica opracowany w trybie poprzedniej ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym - z dnia 12 lipca 1984 roku (tekst jednolity 1989 rok) utraci moc obowiązującego prawa z końcem 2001 roku.

Zgodnie z ww. ustawą „Studium” daje samorządowi podstawę do etapowania procesu sporządzenia planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego, w zależności od potrzeb inwestycyjnych, oraz regulacji prawnych.

Integralną całość studium stanowią tekst studium i część graficzna składająca się z plansz podstawowych:

1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy - kierunki rozwoju w skali 1:25 000
2. Studium uwarunkowań i kierunków rozwoju gminy - infrastruktura techniczna w skali 1: 25 000

Uzupełniający materiał graficzny studium stanowią plansze :

1. Inwentaryzacja gminy Grabica w skali 1: 10 000
2. Walory kulturowe gminy Grabica w skali 1: 25 000
3. Uwarunkowania przyrodnicze gminy Grabica w skali 1: 25 000
4. Mapa geologiczno-gospodarcza gminy Grabica w skali 1: 25 000
5. Mapa bonitacji gleb gminy Grabica w skali 1: 25 000

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grabica” stanowi materiał wejściowy do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów gminy.

Określa potencjalne kierunki rozwoju przestrzennego i gospodarczego gminy w zgodzie z uwarunkowaniami środowiska naturalnego. Zaleca, aby na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Grabica odpowiednio dyscyplino-

wać kolejność realizacji zadań w celu kompleksowego kończenia poszczególnych zespołów, co będzie miało wpływ na porządkowanie przestrzeni i będzie przeciwdziałać nadmiernemu rozpraszaniu zabudowy.